

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ

SITUAČNÍ A VÝHLEDOVÁ ZPRÁVA **OLEJNINY**

**PROSINEC
2014**

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ

ZDROJE INFORMACÍ, ZPRACOVATELÉ PODKLADŮ:

ADM Germany G.m.b.H (Alfred C.Toepfer International)
Agra Europe, London
Český statistický úřad
European Association COCERAL
Evropská komise
Evropský parlament
Food and Agriculture Organization of the United Nations
Ministerstvo průmyslu a obchodu
Ministerstvo zemědělství
Podpůrný a garanční rolnický a lesnický fond, a.s.
Sdružení pro výrobu bionafty
Státní zemědělský intervenční fond
Svaz pěstitelů a zpracovatelů olejnin
United States Department of Agriculture
Ústav zemědělské ekonomiky a informací

Odbor rostlinných komodit MZe

Autorka:

Ing. Iva Svobodová, MZe

Ředitel odboru:

Ing. Zdeněk Trnka, MZe

Autorka touto cestou děkuje za spolupráci všem uvedeným organizacím a jejich odborným pracovníkům.

Situační a výhledové zprávy jsou pro všechny zájemce z řad studentů, pedagogů odborných škol a podnikatelských subjektů a dalších k dispozici také na internetu na adrese: www.eagri.cz

Vydalo: Ministerstvo zemědělství, Těšnov 65/17, 110 00 Praha I

Internet: www.eagri.cz, e-mail: info@mze.cz

ISBN 978-80-7434-189-2, ISSN 1211-7692, MK ČR E 11003

Tisk a distribuce: Ústav zemědělské ekonomiky a informací, www.uzei.cz

SITUAČNÍ
A VÝHLEDOVÁ
ZPRÁVA
OLEJNINY

PROSINEC
2014

OBSAH

Úvod	4
Souhrn	4
Zásahy státu u olejnin, rostlinných olejů a tuků	6
Mezinárodní trh olejnin a olejů	15
Pěstování, zpracování a spotřeba olejnin v České republice	25
Řepka olejná	26
Slunečnice	31
Mák setý	36
Hořčice.	42
Len olejný.	46
Sója luštinatá	50
Zpracovatelský průmysl olejnin.	53
Nepotravinářské užití olejnin.	60

SEZNAM VYBRANÝCH POUŽITÝCH ZKRATEK

AEO	Agroenvironmentální opatření
CIF (c.i.f.)	Cost, Insurance, Freight = výlohy, pojistné, dopravné placeny; prodávající platí přepravu zboží do místa určení včetně pojištění. Kupující nese výlohy od vyložení zboží v místě určení.
COCERAL	Evropské sdružení podporující obchod na trhu s obilovinami, rýží, krmivem, olejinami, olivovým olejem a dalšími oleji a tuky
CZV	Ceny zemědělských výrobců
ČSÚ	Český statistický úřad
ČZU	Česká zemědělská univerzita v Praze
EHP	Evropský hospodářský prostor
ESVO	Evropské sdružení volného obchodu
EU	Evropská unie
EUR	Euro; společná měna eurozóny
FAME	Fatty Acid Methyl Ester; Metylester mastných kyselin
FAO	Food and Agriculture Organization of the United Nations; Organizace pro výživu a zemědělství spojených národů
FOB (f.o.b.)	Free on Board = volně na palubu lodi; prodávající hradí náklady až po naložení do dopravního prostředku na uvedeném místě.
HO	Hybridní odrůdy slunečnice, tzv. „high oleic“ se zvýšeným podílem kyseliny olejové v oleji, kterého má být z celkového podílu oleje obsaženo min. 82 %
KN	Kód celní nomenklatury, číselné označení položky nebo skupiny položek celního sazebníku
LFA	Less Favoured Area; Méně příznivé oblasti pro zemědělství
MEŘO	Metylester řepkového oleje; součást směsného paliva – bionafty
MFN	Most favoured nation; tzv. doložka nejvyšších výhod, která znemožňuje, aby členské státy Světové obchodní organizace (WTO) proti sobě používaly diskriminující praktiky a aby všechny výhody, které získá jeden člen, se vztahovaly i na všechny ostatní. ČR je členem WTO od roku 1995.
PGRLF	Podpůrný a garanční rolnický a lesnický fond, a.s.
PVP	Přechodná vnitrostátní podpora
SAPS	Single Area Payment Scheme; Jednotná platba na plochu zemědělské půdy
SITC	Standardní mezinárodní klasifikace zboží
SMR (PPH)	Statutory Management Requirements; Povinné požadavky na hospodaření
SPZO	Svaz pěstitelů a zpracovatelů olejin
SSP	Separate sugar payment; Oddělená platba za cukr
STP	Separate tomato payment; Oddělená platba za rajčata
SZIF	Státní zemědělský intervenční fond
SZP	Společná zemědělská politika
ÚKZÚZ	Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský
USD	Americký dolar
USDA	United States department of Agriculture; Ministerstvo zemědělství USA
ÚZEI	Ústav zemědělské ekonomiky a informací
WTO	World Trade Organization; Světová obchodní organizace

ÚVOD

Situační a výhledová zpráva Olejnin přináší souhrnné informace o pěstování, obchodu a zpracování olejnin pěstovaných v České republice. Zpráva zahrnuje údaje dostupné k datu 31. 11. 2014, pokud není uvedeno jinak. Termín „marketingový rok“, který je ve zprávě používán, odpovídá v zahraničí užívanému ekvivalentu „marketing year“. U komodity olejnin začíná marketingový rok 1. 7. a končí 30. 6. následujícího roku. Situační a výhledová zpráva přináší informace o výsledku pěstování jednotlivých druhů olejnin v České republice, o jejich cenách, o dovozu a vývozu olejnatých semen i informace o olejninách ze světa.

Situační a výhledové zprávy jsou k dispozici v budově Ministerstva zemědělství a elektronicky na internetové adrese: <http://www.eagri.cz/> v oddíle „Zemědělství“ v „Publikace“.

SOUHRN

Podle údajů USDA - Foreign Agricultural Service dosáhla v marketingovém roce 2013/14 světová produkce nejsledovanějších druhů olejnin 505,6 mil. t. Ke světově nejsledovanějším olejninám patří sója, řepka, semeno bavlníku, podzemnice olejná, slunečnice, palmová jádra a kopra. Pro tuto produkci bylo podle údajů stejného zdroje oseto 258,8 mil. ha.

V probíhající marketingovém roce 2014/15 se podle prosincových odhadů stejného zdroje očekává produkce hlavních druhů olejnin ve výši 530,7 mil. t, z toho produkce sójových bobů dosáhne 312,8 mil. t, řepkového semene 71,9 mil. t, bavlníkového semene 45,0 mil. t a semene slunečnice 39,9 mil. t.

Zpracováním produkce hlavních druhů olejnin z roku 2013/14 bylo vyrobeno přibližně 169,6 mil. t rostlinných olejů a 280,2 mil. t pokrutin a extrahovaných šrotů. Po uzavření bilance dosáhly konečné zásoby rostlinných olejů 17,4 mil. t a pokrutin a šrotů 12,4 mil. t. V roce 2014/15 je předpokládána výroba přibližně 176,4 mil. t rostlinných olejů a 291,5 mil. t pokrutin a extrahovaných šrotů.

Ceny semene řepky olejné dosáhly v průměru marketingového roku 2013/14 na mezinárodních trzích po přepočtu 10 266 Kč/t a slunečnice 9 341 Kč/t. Ceny surového řepkového a slunečnicového oleje také poklesly. Průměrné ceny po přepočtu dosahovaly 19 469 Kč/t za řepkový a 19 275 Kč/t za slunečnicový olej. Rok 2013/14 byl pro pěstitele a obchodníky s olejninami (tak jako předchozí rok) úspěšný a vzhledem k vysoké produkci předpokládáme, že se i v marketingovém roce 2014/15 budou ceny držet na nízké hladině. U cen olejů očekáváme obdobný trend.

Evropská unie je největším dovozním regionem zemědělských produktů, ale i největším vývozcem zpracovaných zemědělských produktů na světě. V marketingovém roce 2013/14 dosáhla v EU celková produkce olejnatých semen 31,7 mil. t. Produkce olejnatých semen v EU pro m. rok 2014/15 pravděpodobně stoupne na 34,9 mil. t.

V marketingovém roce 2013/14 bylo v České republice sklizeno 486,9 tis. ha olejnin a celková produkce dosáhla více než 1,5 mil. t. Na celkové výši sklizňových ploch se již tradičně nejvíce podílela řepka olejná se sklizňovou plochou 418,8 tis. ha, slunečnice s 21,3 tis. ha, mák s 20,3 tis. ha, hořčice na semeno s 16,5 tis. ha, sója s 6,5 tis. ha, len olejný a ostatní olejnin byly pěstovány na celkem 3,6 tis. ha. Podle údajů ČSÚ bylo pro marketingový rok 2014/15 v České republice oseto olejninami 464,3 tis. ha a proti předchozímu roku je to méně o 22,6 tis. ha. Předpokládaná celková produkce olejnin by měla i přes pokles ploch, vzhledem k dobrému hektarovému výnosu, narůst na přibližně 1,6 mil. t olejnatých semen.

Zahraněční obchod České republiky s olejnatými komoditami v posledních letech prochází změnami. V roce 2013/14 došlo ke zvýšení vývozu řepky o 38 % a kvůli nedostatečné domácí produkci k výraznému navýšení dovozu slunečnice o 88 %.

Řepka olejná byla v České republice v marketingovém roce 2013/14 sklizena ze 418,8 tis. ha. Hektarový výnos činil 3,45 t a celková produkce řepkového semene 1 443,2 tis. t. Průměrná CZV na domácím trhu dosáhla 10 090 Kč/t. Dovezeno do ČR bylo 79,6 tis. t semene řepky (mimo osiva) v průměrné deklarované dovozní hodnotě 9 536 Kč/t. Vyvezeno bylo 529,2 tis. t v průměrné deklarované vývozní hodnotě 9 017 Kč/t. Podle odhadů budou sklizně řepky ve světě i v následujícím marketingovém roce nadále stoupat. V České republice jsou poslední roky pro řepku velmi příznivé a odhaduje se, že v roce 2014/15 dosáhl výnos průměrně 3,94 t/ha a celková sklizeň řepky rekordních 1 532,4 tis. t.

Slunečnice byla v roce 2013/14 podle údajů ČSÚ sklizena celkem z 21,3 tis. ha. Plochy meziročně poklesly o 13,6 %. Celková produkce z této plochy dosáhla 46,8 tis. t. semene a průměrná CZV v marketingovém roce 2013/14 dosáhla velmi nízkých 8 728 Kč/t. Z ČR bylo vyvezeno celkem 20,4 tis. t slunečnicového semene a deklarovaná vývozní hodnota činila 12 996 Kč/t. Dovezeno bylo 70,9 tis. t a deklarovaná dovozní hodnota činila 10 558 Kč/t. Pro marketingový rok 2014/15 bylo v ČR oseto slunečnicí 18,6 tis. ha. Z této plochy se odhaduje produkce slunečnicového semene ve výši 43,6 tis. t. Po cenově příznivém roce 2012/13 ceny slunečnicového semene na burzách nadále klesají a dá se předpokládat též mírný cenový pokles na domácím trhu.

V předchozích letech ovlivnila nízká poptávka a CZV pěstitele máku natolik, že došlo ke snížení ploch osetých mákem z 69,8 tis. ha v m. roce 2008/09 na 18,4 tis. ha v m. roce 2012/13. Vysoká poptávka po makovém semeni na zahraničních trzích zvyšuje ceny máku až na 61 809 Kč/t v m. roce 2013/14. Pro rok 2013/14 se již plocha osevů zvětšila na 20,3 tis. ha a v m. roce 2014/15 na 27,0 tis. ha. Stále jsou však plochy na velmi nízké úrovni ve srovnání s desetiletým průměrem. Celková produkce semene máku se předběžně odhaduje na 23,2 tis. t.

Zvýšená nabídka semene hořčice ze sklizně 2009 ovlivnila CZV. To mělo za následek, že v průměru marketingového roku 2009/10 klesla cena na průměrných 11 510 Kč/t. Proto v následujících letech došlo k poklesu osevních ploch. V roce 2013/14 se osevní plocha snížila na pouhých 16,5 tis. ha s produkcí 13,4 tis. t. Snížení produkce vedlo ke zvýšení CZV, která vzrostla z průměrné hodnoty 13 288 Kč/t v roce 2011/12 na 19 437 Kč/t v roce 2013/14. Po tomto vyrovnání nabídky a poptávky můžeme v dalším období očekávat zvýšenou poptávku a tím i další růst CZV. Pro rok 2014/15 bylo hořčicí oseto 18,5 tis. ha a dle odhadů ČSÚ byl výnos 1,14 t/ha a celková produkce se tak odhaduje na 21,0 tis. t.

Plochy lnu olejného v České republice velice kolísají. V roce 2013/14 bylo oseto 1,5 tis. ha a produkce dosáhla 2,1 tis. t. S poklesem ploch se zvýšila CZV v roce 2013/14 na 17 656 Kč/t. Pro rok 2014/15 bylo podle údajů ČSÚ oseto lnem olejným 1,8 tis. ha a předpokládá se celková produkce 2,2 tis. t lněného semene. Po ukončení pěstování lnu přádného se z ČR stává dovozní země lněného semene.

Sója se v ČR využívá převážně v krmivářství. Drcené neodtučněné boby jsou součástí krmných dávek vysokoprodukčních dojnic, kde výrazně zvyšují energetickou hodnotu dávky. V posledních letech se sója v ČR pěstuje na 4 až 9,5 tis. ha a celková produkce sójových bobů se pohybuje od 9,5 do 19 tis. t. Pro rok 2014/15 bylo oseto 7,2 tis. ha a očekává se produkce 17,1 tis. ha, což je meziroční zvýšení o 27 %. Zlepšující se technické vybavení pro zpracování sóji u producentů krmných směsí umožňuje zpracování sójových bobů z domácí produkce a tím i zlevnění výroby krmiv.

ZÁSAHY STÁTU U OLEJNIN, ROSTLINNÝCH OLEJŮ A TUKŮ

Do zásahů státu u komodity olejniny je zahrnuta:

1. Vnější obchodní politika Evropské unie ve vztahu k olejinám
2. Legislativa
3. Dotační politika

I. Vnější obchodní politika Evropské unie ve vztahu k olejinám

Obchodní vztahy EU se třetími zeměmi charakterizuje velký počet preferenčních dohod, meziregionálních iniciativ a jiných významných ujednání. Existují i samostatná obchodní ujednání (např. s Marokem, Egyptem a Izraelem) zaměřená výhradně na obchod se zemědělskými výrobky. Jednání s dalšími zeměmi pokračují a EU se tak snaží rozšířit počet zemí, se kterými je možno obchodovat s celními preferencemi, a také odstranit další překážky obchodu.

Privilegované jsou vztahy s geograficky a historicky nejbližšími partnery, členskými státy Evropského sdružení volného obchodu (ESVO), ve kterém jsou sdruženy Švýcarsko, Norsko, Island a Lichtenštejnsko. Česká republika vstupem do EU v roce 2004 přistoupila také k Dohodě o Evropském hospodářském prostoru (EHP), který zahrnuje Norsko, Island a Lichtenštejnsko. U olejin je v jednotlivých zemích ESVO situace rozdílná. Norsko si ponechává clo na dovoz z EU pouze u produktů využívaných pro krmné účely. Na konci roku 2014 mají být zahájeny rozhovory mezi EU a Norskem o další liberalizaci zemědělských produktů, což může přinést snížení i těchto dovozních cel. Island má nulová cla na dovoz všech olejin z EU. Švýcarsko si clo pro dovoz z EU zachovalo prakticky u všech olejin kromě některých položek určených pro krmné účely. Vysoká cla má Švýcarsko především na dovoz olejin z EU určených pro výrobu oleje vhodného k lidské spotřebě. EU na dovoz olejin ze třetích zemí neuplatňuje cla žádná.

Preferenční dohody uzavřela EU také s kandidátskými balkánskými zeměmi. Albánie, Černá Hora ani Bývalá jugoslávská republika Makedonie neuplatňují na dovoz olejin žádné clo. Chorvatsko k 1. 7. 2013 vstoupilo do EU a stálo se tak součástí jednotného trhu Evropské Unie.

Regionem, se kterým má EU sjednány Asociační dohody včetně dohod o volném obchodu, je oblast středomoří (EUROMED). U olejin se situace v jednotlivých zemích liší. Např. Alžírsko uplatňuje téměř u všech olejin clo na dovoz z EU ve výši 5 % ad valorem. Clo ad valorem je clo, které je vypočítáno jako procentní podíl z celní hodnoty (ceny). Výjimku tvoří podzemnice olejná (dovozní clo z EU 30 % ad valorem) a některá ostatní olejnata semena, u kterých je bezcelně možno dovést do Alžírska pouze 100 t v rámci preferenční celní kvóty. Maroko si zachovalo cla při dovozu z EU pouze u podzemnice olejně určené k lidské spotřebě a průmyslovému použití, a to ve výši 40 % ad valorem. Dovoz do Turecka z EU je bezcelní u sójových bobů, lněných semen, semen řepky a slunečnice určených k setí. Dovoz ostatních slunečnicových semen je bezcelní pouze v rámci preferenční kvóty 1000 t. Egypt, Izrael a Jordánsko dovozní cla pro olejniny z EU neuplatňují. Tunisko z této řady vybočuje a na dovoz téměř u všech olejin z EU uplatňuje clo ad valorem v rozmezí od 10 do 36 %. Výjimku tvoří sójové boby, jejichž dovoz z EU je bez bezcelní. Další jednání o prohloubené dohodě o volném obchodu probíhají v současnosti s Marokem, Tuniskem, Jordánskem a Egyptem.

Dohoda o volném obchodu mezi Evropskou unií a Korejskou republikou je prozatím prováděna již od 1. července 2011. Cla na dovoz olejin z EU do Jižní Koreje jsou z velké části nulová. Výjimku tvoří dvě položky u sójových bobů, které jsou z liberalizace zcela vyjmuty a některé další produkty, jako např. podzemnice olejná a sezamová semínka, u kterých má být dovozní clo do Jižní Koreje odstraněno do 19 let po vstupu dohody v platnost.

V posledních dvou letech vstoupily v platnost dohody o volném obchodu se státy Andského společenství a Střední Ameriky (Peru, Kolumbie, Panama, Guatemala, Honduras, Kostarika, Nikaragua, Salvador).

Dohoda s Kolumbií, prozatím prováděná od srpna 2013, odstranila dovozní cla do Kolumbie z EU

především na kopru a olejninu určené k setí. Většina ostatních druhů olejin je z liberalizace vyjmuta.

Dohody s Hondurasem, Nikaraguou a Panamou jsou prozatím prováděny od srpna 2013. V říjnu 2013 se k nim připojila Kostarika a Salvador a v prosinci téhož roku také Guatemala. Došlo k významné liberalizaci cel při dovozu olejin z EU do těchto zemí. Cla byla odstraněna u všech olejin s výjimkou podzemnice olejné a palmových ořechů a jader neurčených k setí, které byly z liberalizace vyjmuty.

Dohoda s Peru je prozatím prováděna od března 2013 a přispěla k výrazné redukci dovozních cel u olejin. Většina cel Peru na dovozy z EU je nulová a zbývající cla (např. na podzemnici olejnu, lněná a bavlníková semena) mají být odstraněna maximálně do 11 let od vstupu dohody v platnost.

V červenci 2014 byla úspěšně dokončena jednání o dohodě o volném obchodu s Ekvádorem. Po ratifikaci dohody smluvními stranami a jejím vstupu v platnost dojde při dovozu olejin z EU do Ekvádoru k odstranění všech cel do 10 let. Jedinou výjimkou jsou sójové boby neurčené k setí, které jsou z liberalizace vyjmuty.

Po čtyřech letech bylo v říjnu 2013 dokončeno jednání s Kanadou. V průběhu let 2014 a 2015 má dojít k dokončení technických záležitostí a po ratifikaci by dohoda měla vstoupit v platnost v roce 2016. Liberalizace se však olejin netýká, protože již v současnosti Kanada poskytuje na tyto produkty MFN dovozní clo 0 %.

V prosinci 2012 byla dokončena jednání o dohodě o volném obchodu se Singapurem. Předpokládá se, že tato dohoda vstoupí v platnost v roce 2015. Nicméně, v případě olejin nedojde vstupem dohody v platnost k žádné změně, protože i Singapur u nich uplatňuje MFN dovozní clo 0 % již nyní.

Jednání o dohodě o volném obchodu bylo dokončeno s Ukrajinou a dohoda byla podepsána v červnu 2014 jako součást širší dohody o přidružení. Z důvodu politického vývoje na Ukrajině se EU rozhodla podpořit ekonomiku Ukrajiny jednostranným snížením cel při dovozu z Ukrajiny do EU v mezích této podepsané dohody již v dubnu 2014 (tzn. bez její ratifikace). Snížení je použitelné do konce roku 2014 a stejná ustanovení budou použita i pro rok 2015. Dovozní clo z Ukrajiny do EU je u všech olejin nulové, zatímco Ukrajina uplatňuje na dovoz některých olejin (např. kopry, slunečnicových semen neurčených k setí a ostatních olejnatých semen) z EU cla v rozmezí 5 až 10 % ad valorem. Platnost samotné dohody mezi EU a Ukrajinou byla odložena o 1 rok a její provádění by tak mělo začít v roce 2016. Okamžikem jejího provádění dojde k eliminaci všech cel u olejin při dovozu z EU na Ukrajinu, kromě cel u slunečnicových semen, která mají být odstraněna do 5 let.

K uzavření dohod o volném obchodu s Moldavskem a Gruzíí došlo v listopadu 2013 a podepsány byly v červnu 2014. Na dovoz olejin z EU do Moldavska a Gruzie jsou cla nulová.

Stále probíhá vyjednávání s Mexikem o možnosti revize dohody o volném obchodu se zemědělskými produkty (u olejin jsou však všechna dovozní cla z EU do Mexika nulová již v současnosti).

V roce 2010 se rozběhla jednání o prohloubených a komplexních dohodách o volném obchodu s Malajsií, v červnu 2012 byla zahájena jednání s Vietnamem, v březnu 2013 s Thajskem a v dubnu 2013 také s Japonskem. Žádná s těchto jednání zatím nebyla dokončena. V říjnu 2013 došlo ke schválení mandátu EU pro jednání také s ostatními zeměmi ASEAN.

Jednání o zónách volného obchodu probíhají rovněž s řadou dalších zemí, např. s Indií nebo jihoamerickými zeměmi ze sdružení Mercosur (Argentina, Brazílie, Paraguay, Uruguay a Venezuela). Státy Mercosuru se na konci července 2014 dohodly na společné nabídce snížení cel, ale k vzájemné výměně nabídek s EU pravděpodobně dojde až v roce 2015.

V listopadu 2013 oznámila Arménie, že pozastavuje veškerá jednání s EU a že bude usilovat o členství v celní unii s Ruskem, Běloruskem a Kazachstánem. Její vstup do této celní unie je předpokládán v průběhu roku 2014.

Ruská federace se v roce 2012 stala členem Světové obchodní organizace. Její vstup však neměl na dovozní cla v oblasti olejin prakticky žádný vliv. Dovozní MFN cla se liší v závislosti na položce. Zatímco u sójových bobů, podzemnice olejné, semen řepky a sezamu jsou nulová, u kopry, lněných semen, slunečnicových semen a ostatních olejnatých semen se pohybují od 2,5 do 5 % ad valorem.

2. Legislativa

Zákon č. 252/1997 Sb., o zemědělství, ve znění pozdějších předpisů.

Nařízení vlády č. 47/2007 Sb., o stanovení některých podmínek při poskytování jednotné platby na plochu zemědělské půdy a některých podmínek poskytování informací o zpracování zemědělských výrobků pocházejících z půdy uvedené do klidu.

Nařízení vlády č. 112/2008 Sb., o stanovení některých podmínek poskytování národních doplňkových plateb k přímým podporám, ve znění pozdějších předpisů.

Nařízení vlády č. 479/2009 Sb., o stanovení důsledků porušení podmíněnosti poskytování některých podpor, ve znění pozdějších předpisů. S účinností od 1. 1. 2015 bude toto nařízení zrušeno a nahrazeno nařízením vlády č. 309/2014 Sb.

Nařízení vlády č. 480/2009 Sb., kterým se mění některá nařízení vlády v souvislosti s přijetím nařízení vlády o stanovení důsledků porušení podmíněnosti poskytování některých podpor, ve znění pozdějších předpisů.

Nařízení vlády č. 369/2010 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 479/2009 Sb., o stanovení důsledků porušení podmíněnosti poskytování některých podpor, a některá související nařízení vlády.

Nařízení vlády č. 351/2012 Sb., o kritériích udržitelnosti biopaliv.

Zákon č. 219/2003 Sb., o uvádění do oběhu osiva a sadby pěstovaných rostlin a o změně některých zákonů (zákon o oběhu osiva a sadby), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 201/2012 Sb., o ochraně ovzduší.

Zákon č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních, ve znění pozdějších předpisů.

Směrnice Rady 2002/57/ES o uvádění osiva olejnin a přadných rostlin na trh, ve znění pozdějších předpisů.

Nařízení Komise (ES) č. 1345/2005, kterým se stanoví prováděcí pravidla pro režim dovozních licencí v odvětví olivového oleje, ve znění pozdějších předpisů.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/28/ES o podpoře využívání energie z obnovitelných zdrojů a o změně a následném zrušení směrnic 2001/77/ES a 2003/30/ES.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/30/ES, kterou se mění směrnice 98/70/ES, pokud jde o specifikaci benzínu, motorové nafty a plynových olejů, zavedení mechanismu pro sledování a snížení emisí skleníkových plynů a směrnice Rady 1999/32/ES pokud jde o specifikaci paliva používaného plavidly vnitrozemské plavby, a kterou se ruší směrnice 93/12/EHS.

3. Dotační politika

Podpůrné programy pro rok 2015:

I. Přímé platby

Jednotná platba na plochu zemědělské půdy (SAPS)

Česká republika uplatňuje od roku 2004 přímou podporu zemědělcům prostřednictvím jednotné platby na plochu zemědělské půdy (tzv. Single Area Payment Scheme - SAPS). Všechny nároky, které zemědělcům náležely podle kritérií daných v době přístupu České republiky k Evropské unii z unijních zdrojů, se sečetly do jedné obálky, která se rozdělila podle počtu oprávněných hektarů využívané zemědělské půdy. Platba se poskytuje na každý hektar oprávněné zemědělské půdy bez ohledu na to, co je na ní pěstováno. Výše platby je ovlivněna výší směnného kurzu Kč/€, který je zveřejněn Evropskou komisí poslední pracovní den před 1. říjnem daného kalendářního roku.

Podmínkou pro poskytnutí platby je podání žádosti o platbu v termínu do 15. května daného roku formou jednotné žádosti, dále evidence celé plochy zemědělské půdy žadatele v registru LPIS a to minimálně od data podání žádosti do 31. 8. Minimální plocha zemědělské půdy vedené na žadatele není menší než 1 ha a půda musí být obhospodařována. Základní podmínkou je, že se jedná o půdu, která je vedena v evidenci jako způsobilá k poskytnutí platby, tj. k datu 30. 6. 2003 byla uchována v dobrém zemědělském stavu.

Kromě výše uvedených podmínek musí žadatel dodržovat Podmínky dobrého zemědělského a environmentálního stavu tzv. GAEC, nově DZES. Ty musí být dodržovány na celé ploše zemědělské půdy žadatele.

Od roku 2009 je vyplácení podpor podmíněno dodržováním povinných požadavků v oblasti Životního prostředí, změny klimatu a dobrý zemědělský a environmentální stav půdy, Veřejného zdraví, zdraví zvířat a rostlin a Dobré životní podmínky zvířat. Definované povinné požadavky na hospodaření (tzv. SMR, nově PPH) vycházejí ze 13 směrnic a nařízení.

Přechodné vnitrostátní podpory (PVP)

Přechodné vnitrostátní podpory (PVP) jsou nástupci národních doplňkových plateb TOP-UP, které byly poskytovány v letech 2007 až 2012. Dotace je poskytována na zemědělskou půdu, chov krav bez tržní produkce mléka, chov ovcí /koz a na 3 tzv. historické platby - chmel, bramborový škrob a přežvýkavce. Žadatelem o platby PVP může být právnická či fyzická osoba, popřípadě obec. Přechodné vnitrostátní podpory se poskytují žadatelům, kteří v daném roce obdrželi dotaci SAPS. Podpory jsou plně hrazeny z rozpočtu ČR. Žádost o dotaci se podává jednou ročně v rámci Jednotné žádosti.

Reforma SZP pro období 2015 – 2020

Reformovaná SZP pro období 2015 – 2020 umožní členským státům ve větší míře rozhodovat o nastavení přímých plateb v rámci prvního pilíře, přičemž většina rozhodnutí byla oznámena Evropské komisi (EK) do 1. srpna 2014. V současné době probíhá příprava nařízení vlády k přímým platbám se specifickým nastavením přímých plateb na národní úrovni.

Mezi cíle reformované SZP v rámci přímých plateb patří větší důraz na šetrný přístup k životnímu prostředí pomocí režimu ozelenění, generační obměna na venkově prostřednictvím podpor pro mladé zemědělce nebo podpora odvětví, která čelí určitým obtížím či jsou nesmírně důležitá z hospodářského, sociálního nebo environmentálního hlediska. SZP zároveň umožní členským státům větší míru rozhodování o zacílení finančních prostředků, včetně přesunu mezi pilíři pro přímé platby a Program rozvoje venkova. Finanční alokace pro I. pilíř po přesunu do II. pilíře představuje přibližně 23 mld. Kč.

Nová Společná zemědělská politika mění podstatným způsobem podobu podpor, zejména přímých plateb. Od roku 2015 dojde k zásadní změně kalkulace přímých plateb prostřednictvím vícesložkové platby. Z roční obálky členského státu se nejdříve vyčíslí povinné platby na tzv. ozelenění (greening) ve výši 30 %, a dále na podporu pro mladé zemědělce, kterou ČR předpokládá využít na úrovni 0,2 %. Zároveň bylo v ČR rozhodnuto o vyhrazení 15 % této obálky na podporu citlivých sektorů prostřednictvím dobrovolné podpory vázané na produkci. Zbývající část obálky, což bude cca 55 %, bude představovat jednotná platba na plochu (SAPS). Česká republika hodlá v souladu s čl. 36 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1307/2013 pokračovat v poskytování jednotné platby na plochu zemědělské půdy od roku 2015 do roku 2020. Výše základní sazby SAPS včetně greeningové platby by se neměla lišit od stávající úrovně, tedy měla by činit cca 6 000 Kč/ha.

Reformovaná Společná zemědělská politika obsahuje řadu nových prvků, které dosud nebyly v oblasti přímých plateb aplikovány. Nově se zavádí pojem **aktivní zemědělec** podle čl. 9 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1307/2013, jako základní podmínka pro poskytování přímých plateb.

V souladu s čl. 50 nařízení Evropského Parlamentu a Rady (EU) č. 1307/2013 musí jednotlivé členské státy vyhradit maximálně 2 % celkového národního stropu pro přímé platby na **podporu mladých zemědělců**. Platba je poskytována jednomu zemědělci na maximální výměru 90 ha nejdéle po dobu 5 let, případně se období snižuje s ohledem na rozdíl let mezi zřízením podniku a prvním podáním žádosti o jednotnou platbu na plochu. Zemědělec musí zároveň vyhovět podmínkám, které jsou stanoveny čl. 50 nařízení (EU) č. 1307/2013 a čl. 49 nařízení (EU) č. 639/2014, za účelem vyplacení 25% příplatku k jednotné platbě na plochu.

Dalším novým a zásadním prvkem přímých plateb se stává tzv. **ozelenění**, implementované jako platba pro zemědělce dodržující zemědělské postupy příznivé pro klima a životní prostředí (greening). Cílem ozelenění je snížit negativní dopady zemědělské činnosti na životní prostředí. Evropský právní rámec stanovuje několik základních a povinných podmínek a dále vymezuje několik podmínek jako varianty k volbě členskými zeměmi. Jednou z povinností ozelenění je diverzifikace plodin. Za účelem ověřitelnosti a kontrolovatelnosti podmínek bylo evropskými předpisy požadováno stanovit období pro diverzifikaci a určité technické detaily pro posouzení splnění povinnosti diverzifikace. Součástí povinných podmínek ozelenění je také zachování výměry trvalých travních porostů.

Součástí ozelenění je dále povinnost vyhradit určitou výměru jako tzv. plochu využívanou v ekologickém zájmu, tzv. EFA. Evropský právní rámec nabízí několik prvků, které zemědělci mohou vyhradit jako plochu využívanou v ekologickém zájmu. Česká republika zahrnuje do implementace téměř kompletní škálu možných prvků pro splnění podmínky, a to v zájmu minimalizovat negativní dopady nových povinností na konkurenceschopnost zemědělských podniků. Jako plochu využívanou v ekologickém zájmu lze považovat:

- úhor využívaný v ekologickém zájmu
- souvrat'
- krajinný prvek v ekologickém zájmu
- plochy s rychle rostoucími dřevinami pěstovanými ve výmladkových plantážích v ekologickém zájmu
- zalesněná plocha v ekologickém zájmu
- plocha s meziplochinami
- plocha s plodinami, které vážou dusík

Podpora vázaná na produkci

Česká republika dlouhodobě podporuje citlivé sektory zejména prostřednictvím zvláštní podpory. V období od roku 2015 bude v rámci využití nástrojů I. pilíře pro zacílení podpory využito finančních prostředků na citlivé sektory dle čl. 52 nařízení EP a Rady (EU) č. 1307/2013 – dobrovolné vázané podpory.

Podle článku 52(3) zmíněného nařízení může být podpora vázaná na produkci poskytnuta těm odvětvím nebo těm regionům členského státu, kde zvláštní druhy zemědělské činnosti nebo zvláštní zemědělská

odvětví, které jsou obzvláště důležité z hospodářských, sociálních nebo environmentálních důvodů, čelí určitým obtížím.

Na období 2015 – 2020 Česká republika rozhodla o podpoře citlivých sektorů ve výši 15 % roční obálky na přímé platby. Jde o průměrnou roční částku zhruba 3,46 mld. Kč. Finanční prostředky budou směřovat na brambory určené na výrobu škrobu, chmel, ovoce, zeleninu, konzumní brambory, cukrovou řepu, bílkovinné plodiny, masná telata, do sektoru mléka, a na pasené ovce a kozy. Výše uvedené sektory naplňují podmínky pro poskytnutí dobrovolné podpory vázané na produkci, a to s ohledem na jejich hospodářský význam a příspěvek k zaměstnanosti na venkově. Nastavení tohoto opatření navazuje na zvláštní podporu dle čl. 68, jež mířila do odvětví brambor určených na výrobu škrobu, chmele, krav bez tržní produkce mléka, do sektoru dojných krav, a na pasené ovce a kozy. V minulých letech byla uplatňována ve výši 3,5 %, v roce 2014 došlo k navýšení na 6,5 % roční obálky přímých plateb. Dochází tedy nejenom k rozšíření počtu podporovaných komodit, ale také k významnému nárůstu objemu finančních prostředků.

Na podporu citlivých sektorů v rámci dobrovolné podpory vázané na produkci bude vyčleněna průměrná roční částka cca 3,46 mld. Kč. Pro jednotlivá opatření v rámci této podpory jsou stanoveny celkové výše finančních prostředků, nicméně jejich sazby se budou odvíjet od celkového počtu deklarovaných hektarů či VDJ.

Dobrovolná podpora vázaná na produkci pro rok 2015

Citlivé sektory	Roční částka
Brambory určené na výrobu škrobu	85 mil. Kč
Chmel	85 mil. Kč
Ovoce	100 mil. Kč
Zelenina	100 mil. Kč
Konzumní brambory	50 mil. Kč
Cukrová řepa	450 mil. Kč
Bílkovinné plodiny	456 mil. Kč
Masné tele	657 mil. Kč
Dojnice	1 361 mil. Kč
Ovce a kozy	77 mil. Kč

Veškeré informace jsou uvedeny na <http://portal.mze.cz/public/web/mze/dotace/>.

II. Národní podpůrné programy

A/ Dotační programy Ministerstva zemědělství

Ministerstvo zemědělství ČR vydává Zásady, kterými se stanovují podmínky pro poskytování dotací na základě § 2 a § 2d zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství.

Olejnin se dotýkají následující národní podpůrné programy:

3. Podpora ozdravování polních a speciálních plodin

Účelem je zvýšení kvality rostlinné produkce cestou náhrady chemického ošetření a prevence šíření hospodářsky závažných virových a bakteriálních chorob a chorob přenosných osivem a sadbou.

3.a. - Biologická ochrana jako náhrada chemické ochrany rostlin

Podporu na biologickou ochranu lze poskytovat na tyto druhy polních plodin – řepku olejku, kukuřici, slunečnici a na tyto druhy zeleniny pěstované ve skleníku – rajčata, papriky a okurky. Žadatel o podporu se musí u vyjmenovaných druhů plodin na pevně stanovenou dobu 5 po sobě jdoucích let jednorázově zavázat, že v případech, kdy bude nutné zasáhnout proti škodlivým organismům, na jejichž regulaci existuje a je povolen prostředek biologické ochrany rostlin, při vhodných podmínkách přednostně využije biologickou ochranu rostlin.

3.d. - Podpora tvorby rostlinných genotypů s vysokou rezistencí k biotickým a abiotickým faktorům a diferencovanou kvalitou obilovin včetně kukuřice, malých zrnin, olejnin, luskovin, brambor, píce, zelenin, kořeninových rostlin, chmele, révy vinné a ovocných dřevin. Podpora je poskytnuta formou dotace k výsledku hospodaření (dříve neinvestiční).

9. Poradenství a vzdělávání

9.A. Speciální poradenství

9.A.b. Speciální poradenství pro rostlinnou výrobu

Podporováno je vydávání publikací doporučených odrůd a souvisejících informací, poskytovaných pěstitelům zdarma, pořádání výstav pěstovaných rostlin, pořádání seminářů a školení pro pěstitelskou veřejnost a zajištění samostatných odrůdových zkoušek registrovaných odrůd polních plodin za účelem zajistit získání a šíření informací o pěstitelských vlastnostech registrovaných odrůd polních plodin, které jsou následně publikovány. Podpora je poskytnuta formou dotace k výsledku hospodaření (dříve neinvestiční).

9.F. Podpora poradenství v zemědělství

9.F.e. Regionální přenos informací prostřednictvím Krajských informačních středisek pro rozvoj zemědělství a venkova

Podpora zaměřená na cílený přenos o realizaci SZP v souladu s regionálními prioritami. Podpora je poskytnuta formou dotace k výsledku hospodaření (dříve neinvestiční).

9.F.i. Odborné konzultace

Podpora zaměřená na odborné konzultace formou telefonického, elektronického, písemného či osobního kontaktu.

9.H. Podpora marketingu a propagace na vybraných mezinárodních veletrzích a výstavách v zahraničí

Podpora marketingu a propagace vystavovatelů z České republiky, jejich výrobků, případně služeb na vybraných mezinárodních veletrzích a výstavách v zahraničí. Podpora je poskytnuta formou dotace k výsledku hospodaření (dříve neinvestiční).

10.D. Podpora evropské integrace nevládních organizací

Účelem je zlepšení efektivity a odborné úrovně činnosti nevládních organizací formou podpory integrace v rámci EU.

10.E.b. Podpora České technologické platformy pro využití biosložek v dopravě z chemickém průmyslu

Účelem je podpora činnosti zaměřená na posílení funkčnosti, budování vnitřní struktury, personálního zajištění, zapojení do národních i evropských struktur a plnění odborně příslušných cílů Akčního plánu pro biomasu v ČR na období 2012 – 2020. Informační a propagační činnost slouží k propagaci cílů, aktivit a výsledků práce platformy, včetně zajištění přenosu informací mezi vědou, výzkumem a podnikatelskou praxí s důrazem na využívání biopaliv.

13. Podpora zpracování zemědělských produktů a zvyšování konkurenceschopnosti potravinářského průmyslu

Účelem dotace je zvýšení kvality zpracování zemědělských produktů, zvyšování konkurenceschopnosti potravinářských podniků, respektive krmivářských podniků na evropském trhu, hlavně s ohledem na jakost, nezávadnost a dohledatelnost výrobků. Zabezpečení funkčnosti a účinnosti jakostních systémů (včetně Integrované prevence a omezování znečištění).

B/ Podpory poskytované z Podpůrného a garančního rolnického a lesnického fondu (PGRLF)

Investiční programy PGRLF jsou podpory podnikání zaměřené zejména na realizaci dlouhodobých investičních záměrů s ohledem na restrukturalizaci a zvýšení efektivity, modernizaci, snížení výrobních nákladů, zlepšení jakosti a další rozvoj zemědělských subjektů. Podpory se nejčastěji poskytují ve formě záruky na úvěr (garance) nebo subvence části úroků z úvěrů (dotace) podnikatelským subjektům v oblasti zemědělství a průmyslu zabývajících se zpracováním produkce ze zemědělské výroby. Podpora se poskytuje pouze na investice, které nejsou považovány za přijatelné výdaje v rámci Programu rozvoje venkova z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova.

Programy PGRLF:

Zemědělec – Cílem Programu je vytvořit předpoklady pro rozvoj zemědělských subjektů, kdy příjemce Podpory investuje zejména do strojního zařízení, vybavení či technologických celků, přičemž podporovaná investice musí sloužit ke snížení výrobních nákladů, modernizaci či zlepšení jakosti.

Podpora nákupu půdy – Cílem programu je přispět k řešení přechodného nedostatku vlastních finančních zdrojů zemědělských prvovýrobců a umožnit tím pořízení zemědělské půdy, jako primárního výrobního prostředku zemědělských prvovýrobců.

Podpora pojištění – Účelem podpory je zpřístupnění pojistné ochrany širokému okruhu zemědělců, a tím dosažení vyššího zajištění podnikatelských aktivit proti nepředvídatelným škodám. Účelem podpory je částečná kompenzace pojistného vynaloženého na zemědělské pojištění formou úhrady části nákladů prokazatelně vynaložených na platbu pojistného u pojištění plodin a hospodářských zvířat.

Pro rok 2015 se, s ohledem na nová pravidla Evropské unie, připravují změny stávajících programů Zemědělec a Finanční podpory pojištění. Nová pravidla pro poskytování podpory budou společně s dalšími úpravami zveřejněny, jakmile bude schválena jejich finální podoba, o které bude PGRLF mimo jiné informovat na svých internetových stránkách www.pgrlf.cz.

III. PRV - Program rozvoje venkova

Program rozvoje venkova na období 2007 – 2013

Program rozvoje venkova ČR na období 2007 – 2013 vycházel z nařízení Rady (ES) č. 1698/2005, o podpoře rozvoje venkova z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova, a zejména navázalo na Národní strategický plán rozvoje venkova, schválený vládou usnesením ze dne 10. května 2006 č. 499. Evropskou komisí byl Program rozvoje venkova schválen dne 23. května 2007.

Realizace Programu venkova byla zaměřena na čtyři klíčové oblasti, tj. osy I. – IV., jejichž cílem bylo zlepšení konkurenceschopnosti zemědělství a lesnictví, zlepšování životního prostředí a krajiny, kvalita života ve venkovských oblastech a diverzifikace hospodářství venkova. Čtvrtá průřezová osa LEADER kladla důraz na vytváření a rozvíjení místních partnerství venkovských subjektů a tím přispění k realizaci priorit os I, II a především osy III.

Program rozvoje venkova na období 2014 – 2020

Na Program rozvoje venkova pro období 2007 – 2013 navazuje Program rozvoje venkova pro období 2014 – 2020, jenž vychází z nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 1305/2013 ze dne 17. 12. 2013.

Oproti dosavadnímu programovému období jsou jednotlivé dotační tituly rozděleny do šesti prioritních oblastí, a to:

- Priorita 1** – Podpora předávání znalostí a inovací v zemědělství, lesnictví a ve venkovských oblastech
- Priorita 2** – Zvýšení životaschopnosti zemědělských podniků a konkurenceschopnosti všech druhů zemědělské činnosti ve všech regionech a podpora inovativních zemědělských technologií a udržitelného obhospodařování lesů
- Priorita 3** – Podpora organizace potravinového řetězce, včetně zpracování produktů a jejich uvádění na trh, dobrých životních podmínek zvířat a řízení rizik v zemědělství
- Priorita 4** – Obnova, ochrana a zlepšování ekosystémů závislých na zemědělství a lesnictví
- Priorita 5** – Podpora účinného využívání zdrojů a podpora přechodu na nízkouhlíkovou ekonomiku v odvětvích zemědělství, potravinářství a lesnictví, která je odolná vůči klimatu
- Priorita 6** – Podpora sociálního začleňování, snižování chudoby a hospodářského rozvoje ve venkovských oblastech se zaměřením na tyto oblasti

Informace o možnosti využívání Portálu farmáře SZIF při podávání Jednotné žádosti

Upozorňujeme všechny potenciální žadatele na možnost zpracovat tzv. Jednotnou žádost (JŽ) v elektronické podobě na webových stránkách SZIF prostřednictvím Portálu farmáře SZIF. Tento portál nabízí možnosti, které mají žadatelům o dotace především zjednodušit a zrychlit provádění některých úkonů spojených s JŽ. Jedná se zejména o podání JŽ na SAPS, PVP, SSP, STP, LFA, Dojnice, Natura 2000 a AEO, u nichž je žadateli umožněno využití elektronických předtisků žádostí pro následné podání.

MEZINÁRODNÍ TRH OLEJNIN A OLEJŮ

Světová bilance hlavních olejnatých semen (v mil. t)

Ukazatel	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15 ¹⁾
PRODUKCE:							
Sójové boby	211,96	260,40	263,95	239,79	268,06	285,30	312,81
Řepkové semeno	57,81	61,06	60,57	61,48	63,64	71,10	71,87
Bavlníkové semeno	41,13	38,91	44,45	48,18	46,51	45,27	45,02
Slunečnicové semeno	33,25	32,14	33,36	39,68	35,97	42,87	39,91
Podzemnice olejná	34,75	35,92	39,84	38,33	40,12	39,80	39,02
Palmová jádra	11,74	12,44	12,92	13,77	14,79	15,67	16,57
Kopra	5,88	5,88	5,89	5,56	5,80	5,58	5,53
C e l k e m	396,52	446,75	460,97	446,79	474,90	505,59	530,72
DOVOZY:							
Sójové boby	77,38	86,85	88,76	93,44	95,89	110,44	112,77
Řepkové semeno	12,13	10,77	10,10	13,18	12,66	14,96	13,19
Bavlníkové semeno	0,53	0,57	0,85	1,12	1,07	0,98	0,76
Slunečnicové semeno	1,82	1,48	1,57	1,64	1,31	1,64	1,90
Podzemnice olejná	1,88	1,97	2,34	2,35	2,30	2,24	2,36
Palmová jádra	0,07	0,04	0,04	0,03	0,05	0,06	0,03
Kopra	0,11	0,10	0,14	0,08	0,04	0,06	0,09
C e l k e m	93,91	101,78	103,78	111,85	113,31	130,39	131,09
VÝVOZY:							
Sójové boby	76,84	91,44	91,70	92,16	100,54	112,83	116,22
Řepkové semeno	12,05	10,84	10,87	12,92	12,45	15,11	13,65
Bavlníkové semeno	0,56	0,57	1,02	1,15	0,95	0,90	0,69
Slunečnicové semeno	2,14	1,56	1,78	1,92	1,44	2,00	2,11
Podzemnice olejná	2,42	2,39	2,88	2,74	2,64	2,83	2,54
Palmová jádra	0,02	0,02	0,02	0,04	0,05	0,04	0,04
Kopra	0,13	0,11	0,11	0,11	0,08	0,08	0,09
C e l k e m	94,16	106,93	108,37	111,03	118,15	133,78	135,34
ZPRACOVÁNÍ:							
Sójové boby	193,24	209,12	221,34	228,11	229,60	239,83	251,87
Řepkové semeno	52,09	56,69	58,85	60,48	62,49	65,50	66,92
Bavlníkové semeno	31,72	30,34	32,73	34,41	34,56	34,24	34,62
Slunečnicové semeno	28,99	29,59	29,91	36,03	32,46	37,73	36,93
Podzemnice olejná	15,62	15,19	16,59	16,59	17,27	17,52	17,44
Palmová jádra	11,52	12,51	12,80	13,70	14,59	15,53	16,40
Kopra	5,64	5,81	5,95	5,50	5,88	5,55	5,51
C e l k e m	338,82	359,25	378,18	394,82	396,85	415,89	429,68
KONEČNÉ ZÁSoby:							
Sójové boby	42,68	62,21	70,23	53,40	56,28	66,58	89,87
Řepkové semeno	6,58	8,83	7,41	5,69	4,04	6,52	7,81
Bavlníkové semeno	0,81	0,67	1,37	2,04	1,63	1,54	1,28
Slunečnicové semeno	2,84	2,76	2,35	2,03	2,07	3,24	2,51
Podzemnice olejná	1,52	1,46	2,32	1,76	2,42	2,30	2,16
Palmová jádra	0,36	0,16	0,22	0,16	0,22	0,28	0,34
Kopra	0,29	0,36	0,29	0,29	0,14	0,11	0,10
C e l k e m	55,08	76,45	84,19	65,37	66,79	80,59	104,06

Pramen: Oilseeds: World Markets and Trade, USDA prosinec 2014

Poznámka: ¹⁾ kvalifikovaný odhad prosinec 2014

Světová produkce a zásoby olejin

Podle předběžných údajů USDA dosáhne v marketingovém roce 2014/15 světová produkce nejsledovanějších druhů olejin 530,7 mil. t. Pro tuto produkci bylo podle údajů od stejného zdroje oseto olejinami 264,8 mil. ha.

Produkce olejnatých semen a plodů nad 400 mil. t byla poprvé překonána v roce 2006/07, kdy bylo z 223,0 mil. ha sklizeno 406,3 mil. t olejnatých semen a plodů. V roce 2007/08 bylo oseto výše uvedenými olejinami pouze 218,9 mil. ha a navíc nepříznivé povětrnostní podmínky a nižší vstupy ve formě hnojiv a pesticidů ovlivnily pokles celkové produkce na 391,6 mil. t. Snížená nabídka měla vliv na růst cen olejin na světových trzích, a proto v roce 2008/09 vzrostly plochy na 230,6 mil. ha, ze kterých bylo sklizeno 399,6 mil. t hlavních olejin. I přes růst produkce klesly konečné zásoby na nejnižší úroveň od roku 2003/04 a činily pouze 57,7 mil. t. V marketingovém roce 2009/10 činila světová produkce nejsledovanějších druhů olejin 447,7 mil. t a byla dosažena z 236,2 mil. ha. Druhý marketingový rok s produkcí nad 400 mil. t měl vliv na rozvoj zahraničního obchodu, růstu zpracování i spotřeby. Světové zásoby olejin vzrostly na 84,1 mil. t. V marketingovém roce 2013/14 dosáhla produkce hlavních druhů olejin výše 505,6 mil. t. Z této produkce bylo vyrobeno přibližně 169,6 mil. t rostlinných olejů a 280,2 mil. t pokrutin a extrahovaných šrotů. Po uzavření bilance roku 2013/14 dosáhly konečné zásoby těchto komodit 17,4 mil. t rostlinných olejů a 12,4 mil. t pokrutin a extrahovaných šrotů.

V roce 2014/15 je předběžně odhadována produkce 312,8 mil. t sójových bobů, 71,9 mil. t řepkového semene 39,9 mil. t slunečnicového semene a 45,0 mil. t bavlníkového semene. Z celkové produkce se odhaduje výroba přibližně 176,4 mil. t rostlinných olejů a 291,5 mil. t pokrutin a extrahovaných šrotů. Po uzavření bilance se dle odhadů mírně zvýší konečné světové zásoby rostlinných olejů na 17,8 mil. t.

Světová výměra, produkce a zpracování vybraných druhů olejin

Plodina	Ukazatel	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15 ¹⁾
Sója	Výměra (mil. ha)	96,53	102,43	103,06	103,14	109,42	113,34	118,06
	Produkce (mil. t)	211,88	260,56	263,95	239,79	268,06	285,30	312,81
	Zpracování (mil. t)	193,47	209,18	221,34	228,11	229,60	239,83	251,87
Řepka	Výměra (mil. ha)	31,11	31,58	33,93	34,14	36,30	36,17	36,40
	Produkce (mil. t)	57,88	61,05	60,57	61,48	63,64	71,10	71,87
	Zpracování (mil. t)	54,54	59,35	61,29	63,47	65,50	68,47	70,11
Slunečnice	Výměra (mil. ha)	23,78	23,10	23,08	24,84	23,77	24,64	23,89
	Produkce (mil. t)	33,54	32,13	33,36	39,68	35,97	42,87	39,91
	Zpracování (mil. t)	32,96	33,29	33,56	39,71	35,81	41,34	40,44

Pramen: Oilseeds: World Markets and Trade, USDA prosinec 2014

Poznámka: ¹⁾ kvalifikovaný odhad prosinec 2014

Dovoz a vývoz olejnin ve světě

V roce 2013/14 dosáhl světový dovoz hlavních druhů olejnin (sójové boby, řepkové semeno, slunečnicové semeno, podzemnice olejná, bavlníkové semeno, kopra, palmová jádra) 130,4 mil. t. V probíhající marketingové roce se očekává zvýšení na 131,1 mil. t. Podobný trend má světový vývoz olejnin. V roce 2013/14 se vyvezlo ve světě 133,8 mil. t a v roce 2014/15 se očekává růst na 135,3 mil. t. Nejvýznamnějšími vývozci olejnin v roce 2013/14 byly Brazílie (46,9 mil. t), USA (45,8 mil. t), Kanada (12,7 mil. t) a Argentina (8,5 mil. t) a společně přispívají asi z 85 % do celosvětového vývozu olejnatých semen a zahrnují převážnou většinu vývozu sójových bobů. Největším dovozcem olejnatých semen je Čína, která v roce 2013/14 dovezla 75,6 mil. t a z toho 70,4 mil. t činil dovoz sójových bobů. Po Číně je dalším největším dovozcem olejnatých semen Evropská unie, která dovezla 17,6 mil. t a z toho 13,0 mil. t sójových bobů.

Čína je také jedním z největších světových dovozců sójového oleje, kterého v roce 2013/14 nakoupila 1,4 mil. t. Na prvním místě v dovozu sójového oleje byla v m. roce 2013/14 Indie s 1,8 mil. t. V následujícím marketingovém roce se předpokládá další nárůst. EU dovezla nejvíce v roce 2010/11, celkem 906 tis. t sójového oleje, ale pro rok 2011/12 se dovoz snížil na 386 tis. t. V roce 2014/15 se předpokládá stejný dovoz sójového oleje do EU jako v roce 2012/13, tzn. 300 tis. t.

Čína, ale i ostatní země se snaží doplnit domácí potřebu oleje nákupem velkého množství ostatních rostlinných olejů, zejména řepkového, slunečnicového, ale zvyšuje se i nákup oleje palmového. Obchod se zemědělskými produkty je klíčovým prvkem ve světové ekonomice. Neustálý růst populace, rostoucí kupní síla i v mnoha rozvojových a nově industrializovaných zemích, zvyšující se urbanizace a změny ve spotřebitelských návycích povedou k ještě větší poptávce po zemědělských produktech v příštích 25 letech. Ve stejné době poroste poptávka po zemědělských produktech pro výrobu bioenergie. To představuje velké výzvy pro celé odvětví zemědělství, počínaje zemědělci prostřednictvím obchodu se zemědělskými produkty, a dále pro potravinářský průmysl. Mezinárodní obchod se zemědělskými produkty bude mít prospěch z růstu poptávky, protože nastane nezbytná rovnováha mezi přebytky ve vyvázejících zemích a narušeným zásobováním v mnoha dalších zemích světa. Tím budou vytvořeny obrovské příležitosti, ale i požadavky, vyplývající z této další internacionalizace a globalizace trhů se zemědělskými produkty. Velmi významné bude průběžné udržování vztahů po celém světě pro všechny účastníky trhu, stejně jako přímý přístup k zemědělským komoditám produkovaným zemědělci na celém světě.

Průměrné měsíční ceny semene řepky a slunečnice – ceny CIF Rotterdam, Hamburg v Kč/t

	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
Semeno řepky: evropská „00“												
2001	7 383	7 125	7 487	7 668	7 835	7 806	8 477	8 422	8 556	8 277	8 659	8 277
2002	8 012	7 742	7 505	6 756	6 509	6 773	6 705	7 732	7 897	8 076	8 784	9 036
2003	8 985	8 327	7 951	8 819	8 455	7 506	7 743	7 873	8 092	8 370	8 919	8 808
2004	8 849	9 069	9 227	9 735	9 748	7 450	7 121	6 652	6 857	6 485	6 625	6 449
2005	6 053	5 733	6 008	5 962	6 190	6 271	6 212	6 283	6 524	6 722	6 602	6 466
2006	6 242	6 354	6 602	6 650	6 973	7 046	7 216	7 262	7 380	7 560	7 636	7 694
2007	7 625	7 536	7 225	7 131	7 482	7 892	8 360	8 978	9 635	10 013	10 232	10 770
2008	11 382	11 927	12 252	11 205	11 592	11 335	10 175	9 590	9 072	8 156	8 087	7 168
2009	7 968	8 081	7 352	7 732	8 553	8 219	7 025	6 902	6 531	6 800	6 961	7 403
2010	7 472	7 554	7 661	7 889	7 724	8 194	8 767	9 217	9 545	9 527	10 513	12 482
2011	12 691	12 698	12 479	13 230	13 691	14 150	13 021	12 296	11 870	10 709	10 748	10 998
2012	11 753	11 704	11 739	12 384	12 271	12 282	12 845	12 632	12 510	11 975	12 221	11 980
2013	12 081	12 226	12 260	12 358	11 055	10 606	9 755	9 350	9 583	9 658	10 157	10 280
2014	10 017	10 590	11 257	11 388	10 699	10 462	8 862	8 920	8 793	8 969		
Semeno slunečnice: evropská												
2001	7 982	7 764	8 236	8 598	8 706	9 039	9 560	9 524	9 400	9 633	10 621	10 439
2002	10 741	11 058	10 580	9 812	9 730	8 605	8 221	8 905	8 458	8 864	9 352	9 357
2003	9 003	8 503	8 119	8 341	7 776	7 694	7 625	7 467	7 507	7 555	8 379	8 524
2004	8 849	9 511	9 335	9 464	9 055	7 997	7 661	7 561	7 478	7 267	7 757	7 776
2005	7 554	7 322	7 575	7 638	7 595	7 234	7 390	7 198	7 121	7 019	6 850	6 672
2006	6 384	6 330	6 769	6 952	6 951	6 867	7 002	6 866	6 711	6 618	7 070	7 147
2007	7 240	7 320	7 353	7 650	8 255	8 870	9 536	11 084	12 814	13 318	12 963	12 826
2008	13 666	14 215	14 982	14 770	12 075	11 991	11 384	9 557	8 714	7 227	6 664	6 155
2009	7 064	8 214	7 310	7 103	8 083	7 821	6 768	6 561	6 060	6 503	7 030	7 925
2010	7 948	8 428	8 715	9 040	9 911	8 933	8 767	9 446	10 093	11 185	12 497	13 110
2011	13 112	13 552	12 874	12 909	14 161	14 002	12 170	11 430	10 490	9 244	9 828	10 370
2012	10 685	10 927	11 010	11 686	11 954	11 770	13 032	13 318	13 549	13 013	12 893	12 884
2013	12 928	13 084	12 854	11 267	11 195	10 450	8 843	7 895	8 501	8 811	9 538	9 939
2014	9 633	9 886	10 385	10 235	9 360	9 068	8 619	8 376	8 624	9 121		

Pramen: FAO, přepočten podle průměrných měsíčních kurzů ČNB, od roku 2011 proveden přepočten údajů

Průměrné měsíční ceny řepkového a slunečnicového oleje FOB Rotterdam v Kč/t

	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
Řepkový olej surový: cena FOB ex lisovna												
2003	18 465	17 391	16 325	17 500	15 478	15 701	16 297	16 169	16 261	16 739	16 907	17 029
2004	17 490	18 241	18 428	19 199	19 735	17 452	16 865	17 383	17 001	16 881	16 502	16 169
2005	15 732	14 827	14 951	15 044	15 166	15 776	15 857	15 551	16 130	18 190	17 945	17 683
2006	17 396	17 205	17 685	18 508	18 552	18 447	18 421	17 870	17 481	17 520	17 708	17 995
2007	17 521	16 864	16 210	16 564	17 242	18 294	19 010	19 530	20 879	22 966	23 176	25 184
2008	25 278	24 679	24 682	23 381	24 344	24 655	22 977	21 986	21 110	19 563	19 595	16 284
2009	16 777	16 918	14 808	16 376	18 260	17 423	15 476	15 944	14 925	15 662	16 086	16 840
2010	16 775	16 950	16 883	17 156	17 656	18 585	18 720	19 493	19 600	20 429	22 361	26 563
2011	26 499	26 611	26 614	27 366	28 854	29 778	27 526	26 228	24 855	22 494	23 263	23 823
2012	24 872	24 525	24 151	24 598	24 483	24 257	25 110	24 861	24 462	23 392	23 493	22 884
2013	23 355	23 364	23 015	22 534	22 270	21 055	20 066	19 340	19 205	19 034	20 454	20 319
2014	19 227	19 612	20 195	20 232	19 159	18 621	17 745	17 818	17 713	18 199		
Slunečnicový olej surový: cena FOB ex lisovna												
2003	18 217	17 478	16 887	16 971	16 381	16 291	16 043	15 735	15 470	16 609	17 183	17 273
2004	17 879	18 995	19 154	18 873	18 217	16 462	16 042	16 422	17 001	17 688	17 514	16 558
2005	16 148	16 002	16 126	16 185	16 666	17 430	17 735	16 418	16 321	15 966	14 842	14 972
2006	14 026	14 159	14 443	15 322	15 032	14 946	14 499	14 657	14 917	14 940	15 706	15 346
2007	15 400	15 309	15 108	15 652	17 367	19 485	20 620	22 781	25 409	26 098	25 507	26 501
2008	30 253	31 649	30 272	29 254	31 631	31 972	25 245	21 402	20 053	17 649	16 510	14 784
2009	16 777	17 920	15 811	17 107	18 416	17 177	14 708	14 740	14 089	14 750	15 947	17 589
2010	17 745	17 994	17 862	17 439	18 596	18 775	18 542	20 667	21 056	22 599	25 986	27 667
2011	27 323	27 636	26 144	26 517	28 834	30 855	28 358	25 535	24 552	21 382	22 505	22 643
2012	23 903	23 654	23 665	24 956	25 276	24 400	26 063	26 233	25 616	23 930	24 462	24 403
2013	24 413	24 318	24 183	23 823	24 485	23 985	23 357	18 603	18 587	18 601	19 915	19 717
2014	18 580	18 989	18 649	18 701	18 859	18 742	17 988	17 296	17 606	19 026		

Pramen: FAO, přepočteno podle průměrných měsíčních kurzů ČNB, od roku 2011 proveden přepočtení údajů

Země Evropské unie

Evropská unie je největším dovozním regionem zemědělských produktů, ale i největším vývozcem zpracovaných zemědělských produktů na světě. S hospodářskou oblastí pro více než 450 milionů spotřebitelů také reprezentuje největší vnitřní trh. Tradičně je z EU nejvyšší vývoz obilí a dovoz krmiv.

Dle údajů asociace COCERAL dosáhly v roce 2014 v EU podle předběžných údajů plochy hlavních olejnin (řepka, slunečnice, sója) celkem 11 509 tis. ha. Proti roku 2013 se plochy hlavních olejnin snížily o zhruba 144 tis. ha. Průměrný výnos vzrostl na 3,01 t/ha. Produkce olejnin v EU díky výnosu vzrostla i přes snížení plochy v roce 2014 na 34 661 tis. t.

U sóji se v marketingovém roce 2013/14 v EU zvýšila produkce z 836 tis. t na 1 207 tis. t. I u slunečnice a řepky se produkce zvýšila, a to na 8 893 tis. t slunečnice a 20 797 tis. t řepky. U řepky i sóji se předběžně odhaduje pokračující růst produkce, zatímco produkce slunečnice zůstává na podobné či mírně nižší úrovni oproti předchozímu sklizňovému roku. Dle prosincových odhadů evropské asociace COCERAL pro rok 2014/15 se v EU u řepky očekává zvýšení produkce na 24 118 tis. t, u sóji na 1 717 tis. t a u slunečnice pokles na 8 826 tis. t.

Produkční plocha, hektarový výnos a celková produkce semene řepky, slunečnice a sóji v Evropské unii

Ukazatel	MJ.	2009	2010	2011	2012	2013	2014 ²⁾
Řepka - EU¹⁾							
Plocha	tis. ha	6 515	6 916	6 748	6 254	6 680	6 695
Výnos	t/ha	3,30	2,94	2,82	3,10	3,11	3,60
Produkce	tis. t	21 489	20 325	19 043	19 359	20 797	24 118
Slunečnice - EU¹⁾							
Plocha	tis. ha	3 865	3 622	4 182	4 283	4 503	4 265
Výnos	t/ha	1,77	1,88	2,04	1,59	1,97	2,07
Produkce	tis. t	6 830	6 804	8 528	6 794	8 893	8 826
Sója - EU¹⁾							
Plocha	tis. ha	281	305	389	357	470	549
Výnos	t/ha	2,91	2,93	3,04	2,34	2,57	3,13
Produkce	tis. t	819	893	1 184	836	1 207	1 717

Pramen: COCERAL Brussels – Oilseeds Crop Forecast

Poznámka:¹⁾ od roku 2013 v EU 28

²⁾ odhad COCERAL v prosinci 2014

Produkce hlavních druhů olejnin v zemích EU v letech 2013 – 2014 v tis. t

	Řepka EU 28		Slunečnice EU 28		Sója EU 28		Celkem ²⁾ EU 28	
	2013	2014 ¹⁾	2013	2014 ¹⁾	2013	2014 ¹⁾	2013	2014 ¹⁾
EU celkem	21 148	23 814	8 819	9 088	1 474	1 575	31 441	34 478
EU 15	13 885	15 609	3 028	2 949	1 139	1 241	18 053	19 800
z toho								
Německo	5 767	6 208	67	66	0	0	5 834	6 274
Francie	4 378	5 531	1 581	1 598	110	110	6 069	7 240
Itálie	56	52	202	236	952	1 056	1 210	1 344
Nizozemsko	19	19	0	0	0	0	19	19
Belgie/Luc.	46	46	0	0	0	0	46	46
Spojené království	2 217	2 409	0	0	0	0	2 217	2 049
Irsko	49	49	0	0	0	0	49	49
Dánsko	681	703	0	0	0	0	681	703
Řecko	8	8	101	101	0	0	110	110
Španělsko	57	45	980	851	2	2	1 039	897
Portugalsko	0	0	21	20	0	0	21	20
Rakousko	198	173	77	77	75	73	350	323
Švédsko	335	305	0	0	0	0	335	305
Finsko	74	62	0	0	0	0	74	62
EU 13	7 263	8 205	5 791	6 139	335	334	13 388	14 678
z toho								
Polsko	2 904	3 108	5	5	0	0	2 909	3 113
Česko	1 423	1 480	64	59	5	5	1 492	1 543
Slovensko	343	320	234	208	19	19	596	547
Maďarsko	532	639	1 494	1 678	78	70	2 104	2 387
Estonsko	157	166	0	0	0	0	157	166
Lotyšsko	275	220	0	0	0	0	275	220
Litva	554	564	0	0	0	0	554	564
Slovinsko	10	10	0	0	0	0	10	10
Rumunsko	715	1 102	2 009	2 052	126	133	2 850	3 287
Bulharsko	286	534	1 896	2 054	0	0	2 182	2 588
Chorvatsko	64	63	89	84	107	107	260	254

Pramen: ADM Germany GmbH

Poznámka: ¹⁾ odhad ze dne 26. 9. 2014

²⁾ celkem pouze řepka, slunečnice a sója

Ceny olejnin a jejich produktů na mezinárodních trzích

Ceny olejnatých semen na mezinárodních trzích v USD/t

Market. rok říjen – září	Sójové boby					Podzemnice		Slunečnice		Řepka	Kopra
	USA ¹⁾	USA ²⁾	Braz. ³⁾	Arg. ⁴⁾	Rott. ⁵⁾	USA ⁶⁾	Rott. ⁷⁾	USA ⁸⁾	Rott. ⁹⁾	Hamb. ¹⁰⁾	Rott. ¹¹⁾
2003/04	291	294	277	285	323	425	976	282	321	317	424
2004/05	217	214	232	228	277	402	915	316	313	262	431
2005/06	205	202	228	227	261	383	857	261	291	292	387
2006/07	254	264	279	279	335	394	1 128	343	401	375	537
2007/08	414	452	472	469	550	458	1 688	532	745	644	867
2008/09	368	365	403	392	421	517	1 204	461	364	393	487
2009/10	354	357	390	395	429	467	1 209	342	452	419	613
2010/11	454	482	508	511	549	508	1 792	591	661	647	1 188
2011/12	488	505	549	533	562	729	2 480	632	593	616	829
2012/13	530	537	538	543	592	635	1 391	546	580	579	570
2013/14	482	487	514	517	542	524	1 300	480	466	505	854
2014/15 říjen	354	343	403	424	425	454	1 342	423	419	412	769
Listopad*	371	373	417	457	449	470	1 370	425	443	418	795
Průměr	363	358	410	441	437	462	1 356	424	431	415	782

Pramen: Oilseeds: World Markets and Trade, USDA prosinec 2014

Poznámka: ¹⁾ Průměrná tržní cena placená farmářům v USA

²⁾ Cena za hotové na trzích Central Illinois, US. No. 1 Yellow

³⁾ Původ Brazílie, exportní cena FOB Rio Grande

⁴⁾ Původ Argentina, exportní cena FOB Buenos Aires

⁵⁾ Různý původ, cena CIF Rotterdam

⁶⁾ Průměrná tržní cena placená farmářům v USA, neloupané arašidy

⁷⁾ Cena CIF Rotterdam, doručovatel USA, 40/50 %

⁸⁾ Cena placená farmářům v USA

⁹⁾ Cena CIF Rotterdam, původ EU

¹⁰⁾ Cena CIF Hamburk, evropské "00" odrůdy

¹¹⁾ Cena CIF Rotterdam, původ Indonésie

* předběžné údaje

Světová produkce rostlinných olejů (v tis. t)

Ukazatel	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15 ¹⁾
Palmový olej	35 980	37 330	41 080	43 990	45 990	48 840	52 110	55 970	59 060	62 790
Sójový olej	34 780	36 450	37 830	35 890	38 790	41 290	42 600	42 900	44 660	46 990
Řepkový olej	17 340	17 130	18 430	20 490	22 560	23 460	24 110	24 990	26 090	26 710
Slunečnic. olej	10 570	10 600	10 030	12 000	12 280	12 430	14 870	13 480	15 590	15 290
Palmojád. olej	4 350	4 430	4 880	5 170	5 590	5 730	6 130	6 520	6 960	7 310
Podzem. olej	4 970	4 530	4 860	5 020	4 870	5 310	5 300	5 490	5 580	5 560
Bavlníkový olej	4 900	5 130	5 210	4 780	4 600	4 960	5 210	5 210	5 140	5 180
Kokosový olej	3 460	3 220	3 530	3 530	3 630	3 710	3 410	3 660	3 450	3 430
Olivový olej	2 660	2 910	2 780	2 780	3 080	3 270	3 200	2 380	3 030	3 190
Celkem	119 010	121 730	128 630	133 650	141 380	148 980	156 950	160 590	169 560	176 440

Pramen: Oilseeds: World Markets and Trade, USDA prosinec 2014

Poznámka: ¹⁾ kvalifikovaný odhad prosinec 2014

Ceny rostlinných olejů na mezinárodních trzích v USD/t

Market. rok říjen – září	Olej											
	Sójový				Slunečnicový		Podzemnic.		Palm.	Řepk.	Kokos.	Kuku.
	USA ¹⁾	Braz. ²⁾	Arg. ³⁾	Rott. ⁴⁾	USA ⁵⁾	Rott. ⁶⁾	USA ⁷⁾	Rott. ⁸⁾	Malaj. ⁹⁾	Rott. ¹⁰⁾	Rott. ¹¹⁾	U.S. ¹²⁾
2003/04	661	567	542	633	738	663	1317	1178	481	670	630	625
2004/05	507	466	471	545	962	703	1171	1102	392	660	636	614
2005/06	516	474	467	573	896	635	981	931	416	770	583	555
2006/07	684	673	667	771	1279	846	1253	1219	655	852	812	701
2007/08	1147	1190	1191	1327	2010	1639	2225	2018	1058	1410	1306	1529
2008/09	709	740	741	826	1108	837	1539	1339	633	868	735	722
2009/10	793	848	829	924	1164	956	1353	1291	793	927	921	866
2011/11	1173	1210	1211	1306	1899	1404	1806	1751	1154	1367	1772	1331
2011/12	1144	1162	1164	1241	1834	1254	2247	2455	1032	1258	1244	1236
2012/13	1039	1012	1014	1098	1452	1189	1934	1963	791	1127	858	1029
2013/14	843	871	870	950	1304	929	1430	1355	803	954	1278	869
2014/15 říjen	752	764	770	836	1389	874	1322	1365	693	836	1150	761
Listopad*	737	765	772	830	1361	892	1337	1368	693	836	1194	749
Průměr	745	765	771	833	1375	883	1330	1367	693	836	1172	755

Pramen: Oilseeds: World Markets and Trade, USDA prosinec 2014

Poznámka: ¹⁾ Průměrná velkoobchodní cena surového oleje (v cisterně), Decatur, USA

²⁾ Exportní cena FOB Rio Grande, surový, původ Brazílie

³⁾ Exportní cena FOB Buenos Aires, surový, původ Argentina

⁴⁾ Exportní cena FOB Nizozemí, po vyexpedování z lisovny

⁵⁾ Cena FOB surový, v cisterně, původ USA

⁶⁾ Cena FOB severozápadní Euro přístavy

⁷⁾ Cena FOB lisovny na jihovýchodě USA, surový, v cisterně

⁸⁾ Cena CIF Rotterdam, různý původ

⁹⁾ Exportní cena FOB v přístavech Malajsie

¹⁰⁾ Cena FOB ex lisovna, Rotterdam

¹¹⁾ Cena CIF Rotterdam, původ Filipíny/Indonésie

¹²⁾ Cena surového oleje, Chicago, USA

* předběžné údaje

Světová produkce pokrutin a extrahovaných šrotů (v tis. t)

Ukazatel	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15 ¹⁾
Sójové	146 550	154 250	159 220	151 870	164 950	174 630	180 420	180 850	188 390	198 180
Řepkové	26 550	25 930	27 590	30 810	33 410	34 590	35 640	36 950	38 690	39 070
Slunečnicové	11 490	11 480	10 600	12 780	13 080	13 240	15 820	14 290	16 390	16 270
Bavlníkové	14 580	15 330	15 590	14 290	13 810	14 830	15 640	15 640	15 510	15 660
Palmojádrové	5 190	5 270	5 830	6 120	6 630	6 770	7 220	7 790	8 340	8 440
Podzemnicové	5 980	5 480	5 890	6 090	5 960	6 470	6 460	6 730	6 840	6 800
Kokosové	1 830	1 710	1 870	1 870	1 920	1 970	1 820	1 950	1 850	1 840
Ostatní	5 080	4 540	5 240	5 350	4 320	5 010	4 110	4 350	4 220	4 160
Celkem	212 170	223 990	231 830	229 180	244 120	257 510	267 140	268 540	280 220	290 420

Pramen: Oilseeds:World Markets and Trade, USDA prosinec 2014

Poznámka: ¹⁾ kvalifikovaný odhad prosinec 2014

Ceny šrotů a pokrutin z olejnatých semen na mezinárodních trzích v USD/t

Marketingový rok říjen – září	Šroty, pokrutiny							
	Sójové				Bavlník.	Slunečnicové		Řepkové
	USA ¹⁾	Braz. ²⁾	Arg. ³⁾	Hamb. ⁴⁾	USA ⁵⁾	USA ⁶⁾	Rott. ⁷⁾	Hamb. ⁸⁾
2003/04	282	211	188	273	202	122	149	178
2004/05	202	172	157	231	137	94	120	131
2005/06	192	176	158	215	159	85	122	129
2006/07	226	199	181	276	166	116	178	184
2007/08	370	337	299	469	280	191	298	298
2008/09	365	333	290	401	281	168	178	195
2009/10	343	327	311	391	244	167	222	221
2010/11	381	383	386	418	302	242	254	278
2011/12	434	442	442	461	303	272	263	295
2012/13	516	489	506	538	366	266	318	353
2013/14	540	500	509	533	416	263	315	323
2014/15 říjen	421	411	414	440	382	179	263	257
Listopad*	487	434	445	460	345	229	289	263
Průměr	454	423	430	450	364	204	276	260

Pramen: Oilseeds:World Markets and Trade, USDA prosinec 2014

Poznámka: ¹⁾ Průměrná velkoobchodní cena, Decatur, USA, 48 % proteinu

²⁾ Exportní cena FOB Brazílie, 48 % proteinu

³⁾ Exportní cena FOB Argentina, pelety

⁴⁾ Cena FOB Hamburg, po vyexpedování z lisovny, 44/45 % proteinu

⁵⁾ Cena FOB Memphis FOB, 41 % proteinu zjištěného extrakcí rozpouštědly

⁶⁾ Cena FOB Minneapolis, USA, 32 % proteinu

⁷⁾ Cena CIF Rotterdam, (od září 2013 původem z Francie HiPro a.o.)

⁸⁾ Cena FOB Hamburg, po vyexpedování z lisovny, 34 % proteinu

* předběžné údaje

PĚSTOVÁNÍ, ZPRACOVÁNÍ A SPOTŘEBA OLEJNIN V ČESKÉ REPUBLICE

Pro marketingový rok 2013/14 bylo v České republice oseto olejninami 486,9 tis. ha a olejninou zaujímaly celkem 19,7 % na celkové osevané ploše v ČR. Podle definitivních údajů Českého statistického úřadu o sklizni zemědělských plodin dosáhla celková produkce olejnin 1 534 tis. t. Meziroční nárůst sklizňových ploch olejnin činil 16,1 tis. ha, tj. 3,4 %. Celková produkce meziročně stoupla o necelých 323 tis. t, tj. o 26,7 %. Na celkové výši sklizňových ploch se v roce 2013 nejvíce podílela řepka olejná se 418,8 tis. ha, následovala slunečnice se sklizňovou plochou 21,3 tis. ha, mák s 20,3 tis. ha a hořčice na semeno s 16,5 tis. ha. Sója byla v roce 2013 sklizena z 6,5 tis. ha. Len olejný a ostatní olejninou byly pěstovány na celkem 3,6 tis. ha.

Podle údajů ČSÚ bylo pro marketingový rok 2014/15 v České republice oseto olejninami 464,3 tis. ha. Oproti minulému roku jde o snížení ploch o 4,4 %. Předpokládaná produkce by měla vzhledem k dobré úrodě především řepky činit přibližně 1 640,3 tis. t olejnatých semen.

Osevní a sklizňové plochy, hektarové výnosy a celková sklizeň olejnin v ČR

Marketingový rok	Osevní plocha ha	Sklizňová plocha ha	Výnos t/ha	Produkce celkem t
1990/91	129 996	129 857	2,63	341 034
1991/92	162 582	161 600	2,51	405 558
1992/93	167 459	165 706	2,00	331 227
1993/94	193 695	192 399	2,17	417 505
1994/95	250 469	248 776	2,06	511 783
1995/96	326 406	325 336	2,26	735 921
1996/97	279 754	276 600	2,12	586 060
1997/98	274 115	270 000	2,25	608 221
1998/99	352 607	349 624	2,23	778 982
1999/00	468 478	465 806	2,30	1 072 766
2000/01	408 663	404 683	2,33	943 554
2001/02	436 551	432 302	2,49	1 078 750
2002/03	409 738	409 738	2,01	823 401
2003/04	421 299	421 299	1,43	601 248
2004/05	382 429	382 428	2,90	1 108 485
2005/06	399 531	399 526	2,40	958 742
2006/07	437 940	437 940	2,41	1 056 145
2007/08	451 657	451 657	2,54	1 145 526
2008/09	483 851	483 851	2,47	1 194 207
2009/10	486 533	486 533	2,63	1 279 618
2010/11	490 420	490 420	2,37	1 160 093
2011/12	464 405	464 405	2,55	1 183 736
2012/13	470 819	470 819	2,57	1 210 710
2013/14	486 908	486 908	3,15	1 533 659
2014/15 ¹⁾	464 274	464 274	3,53	1 640 262

Pramen: ČSÚ

Poznámka: ¹⁾ hektarový výnos a celková produkce – kvalifikovaný odhad MZe ČR

ŘEPKA OLEJNÁ

Řepka olejná je v České republice komoditou, jejíž pěstování je v posledních letech pro většinu zemědělských podniků velmi příznivé. Náklady na pěstování řepky sice v posledních letech mírně rostou, ale dosahovaný průměrný hektarový výnos a velmi příznivé CZV řadí řepku mezi rentabilní plodiny. V roce 2003/04 klesly plochy řepky olejné pod 300 tis. ha a v následujícím čtyřletém období se řepka v ČR pěstovala na 251 tis. až 292 tis. ha. Od marketingového roku 2007/08 opět pěstitelské plochy překračují 300 tis. ha a produkce řepkového semene 1 mil. t. Veškeré sklizené řepkové semeno nachází uplatnění na domácích i zahraničních trzích.

Osevní a sklizňové plochy, hektarové výnosy a produkce řepky olejné v ČR

Marketingový rok	Osevní plocha ha	Sklizňová plocha ha	Výnos t/ha	Produkce celkem t
1990/91	105 113	105 102	2,90	304 515
1991/92	127 773	126 890	2,74	348 292
1992/93	136 473	135 895	2,16	292 939
1993/94	167 423	166 995	2,26	377 233
1994/95	190 721	189 913	2,38	451 628
1995/96	252 675	252 675	2,62	662 176
1996/97	228 775	226 533	2,30	520 572
1997/98	229 767	227 310	2,47	560 509
1998/99	265 560	264 310	2,57	680 216
1999/00	350 353	348 949	2,67	931 053
2000/01	325 338	323 842	2,61	844 428
2001/02	344 117	343 004	2,84	973 321
2002/03	313 025	313 025	2,27	709 533
2003/04	250 959	250 959	1,55	387 805
2004/05	259 460	259 460	3,60	934 674
2005/06	267 160	267 160	2,88	769 377
2006/07	292 247	292 247	3,01	880 172
2007/08	337 571	337 571	3,06	1 031 920
2008/09	356 924	356 924	2,94	1 048 943
2009/10	354 826	354 826	3,18	1 128 119
2010/11	368 824	368 824	2,83	1 042 418
2011/12	373 386	373 386	2,80	1 046 071
2012/13	401 319	401 319	2,76	1 109 137
2013/14	418 808	418 808	3,45	1 443 210
2014/15 ¹⁾	389 298	389 298	3,94	1 532 448

Pramen: ČSÚ

Poznámka: ¹⁾ odhad ČSÚ, září 2014

Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2003/30/ES o zavedení povinného přimíchávání biosložek do pohonných hmot i v České republice zvýšila poptávku po semenu řepky olejky. To ovlivnilo zvýšení osevních ploch a produkci řepkového semene. K výrobě metylesteru řepkového oleje pro domácí trh a vývoz je ročně v České republice spotřebováno přibližně 550 tis. t řepkového semene. Zvyšující se poptávka na domácím, ale hlavně na zahraničním trhu má vliv na výrazný růst CZV a deklarovaných hodnot při zahraničním odchodu a hlavně cen burzovních.

V marketing. roce 2013/14 dosáhla úroda řepky 1 443,2 tis. t, což znamená meziroční nárůst produkce o 30%. Zvýšení produkce je ovlivněno rozšířením osevní plochy na rekordních 418,8 tis. ha (+4 %), ale také meziročním nárůstem odhadovaného hektarového výnosu na 3,45 t/ha (+25 %).

Osevy řepky na podzim 2013 pro sklizeň v marketingovém roce 2014/15 nebyly příliš vydařené z pohledu kvality zakládání porostů a ani termínem provedení. Díky velmi teplému průběhu zimy nedocházelo k žádnému poškození porostů. Srážkově nadprůměrný květen a relativně prodloužená vegetační doba také pozitivně ovlivnily řepková pole. Dobrý zdravotní stav porostů zajistil historicky nejlepší pěstitelský výsledek, dle předběžných údajů ČSÚ celkem 1 532,4 tis. t.

Ceny řepkového semene

Ceny řepkového semene jsou v České republice ovlivňovány domácí spotřebou a hlavně vývozem, protože od vstupu do EU je v průměru 30 % domácí produkce vyváženo. V letech 2007/08 a 2008/09 bylo vyvezeno dokonce více než 41 % domácí produkce. V roce 2009/10, kdy byla dosažena až do loňského roku historicky nejvyšší produkce (1 128,1 tis. t) a vyvezeno historicky nejvyšší množství (448,6 tis. t včetně osiva), tvořil vývoz 40 % domácí produkce. V roce 2010/11 bylo z České republiky vyvezeno pouze 252,8 tis. t řepkového semene včetně osiva, tj. 24 % celkové domácí produkce. Od propadu vývozu v roce 2010/11 se procentuální zastoupení vývozu v domácí produkci opět zvyšuje. V m. roce 2011/12 se zvýšil na 29 % domácí produkce a v m. roce 2012/13 na 36 %. V m. roce 2013/14 bylo vyvezeno nadprůměrných 39 % domácí produkce.

Průměrné roční CZV řepkového semene za kalendářní rok (bez DPH)

Kalendářní rok	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014 ¹⁾
Kč/t	7 348	7 183	5 628	6 657	7 418	9 785	7 104	7 545	11 381	11 843	10 949	9 789

Pramen: ČSÚ

Poznámka: ¹⁾ průměrná CZV od ledna do listopadu

Ceny zemědělských výrobců (CZV) sleduje ČSÚ měsíčně a provádí výpočet průměrných cen za kalendářní rok. Průměrná CZV uváděná za kalendářní rok je však ve vztahu ke konkrétní sklizni u některých komodit méně vhodná, protože je ovlivněna údaji ze dvou (většinou rozdílných) sklizní.

Pro cenové hodnocení komodity je vhodné užívat průměrnou cenu za marketingový rok, kterou však ČSÚ neuvádí. Proto jsou údaje o ročních průměrných cenách za marketingový rok vypočteny pouze aritmetickým průměrem. Údaje vypočtené za marketingový rok jsou kompatibilní s údaji světových agentur např. EUROSTAT, Datamonitor, USDA - Foreign Agricultural Service, Oil World, asociace COCERAL i dalších.

Průměrné měsíční (roční) CZV řepkového semene v Kč/t za marketing. rok (bez DPH)

Ukazatel	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	Průměr ¹⁾
1994/95	5 463	5 412	5 413	5 388	5 448	5 755	5 983	6 216	6 224	6 348	*	6 898	5 868
1995/96	5 493	5 447	5 483	5 551	5 530	5 755	5 900	5 907	5 830	5 606	*	6 143	5 695
1996/97	6 028	5 866	5 879	5 826	6 051	6 036	6 094	6 375	6 250	6 230	*	7 375	6 183
1997/98	6 651	6 415	6 473	6 579	7 127	7 078	7 361	7 150	7 170	7 838	*	*	6 984
1998/99	6 920	6 953	6 988	6 986	7 431	7 462	7 294	7 415	7 108	7 080	*	7 130	7 161
1999/00	5 335	5 303	5 325	5 491	5 742	5 894	5 785	5 883	5 910	5 733	5 963	*	5 669
2000/01	6 073	6 098	6 213	6 458	6 529	6 822	6 822	7 312	7 563	7 195	*	*	6 709
2001/02	6 570	6 679	6 817	7 140	7 446	7 841	7 681	7 595	7 900	*	7 625	7 185	7 316
2002/03	5 782	5 799	6 215	6 814	7 235	7 396	7 572	7 515	7 276	7 433	*	*	6 904
2003/04	7 259	6 936	7 509	7 773	7 983	8 134	8 241	8 658	8 944	8 579	8 517	*	8 048
2004/05	7 467	6 524	6 300	6 241	6 178	6 244	6 105	5 942	5 638	5 596	5 693	5 611	6 128
2005/06	5 637	5 333	5 419	5 747	5 942	6 209	6 194	6 270	6 333	6 420	6 569	6 767	6 070
2006/07	6 654	6 737	6 787	6 875	6 939	7 125	7 042	7 080	7 122	6 974	6 877	6 756	6 914
2007/08	7 117	7 307	7 629	8 072	8 502	8 532	9 849	10 193	10 884	10 900	10 956	10 549	9 208
2008/09	9 908	9 442	9 238	8 863	8 491	8 142	8 174	7 787	7 659	7 363	7 241	7 829	8 345
2009/10	7 170	6 482	6 302	6 281	6 290	6 668	6 799	7 124	7 268	7 358	7 556	7 791	6 924
2010/11	7 549	7 672	7 776	8 455	8 631	8 768	10 313	11 830	11 830	11 695	11 954	11 770	9 854
2011/12	10 847	10 811	10 939	10 893	10 828	10 769	11 002	11 094	11 421	11 585	12 118	12 213	11 210
2012/13	12 201	11 806	11 983	12 033	12 202	12 455	11 954	12 179	12 320	12 204	12 009	11 621	12 081
2013/14	10 652	10 289	9 720	9 321	9 473	9 642	9 710	9 868	10 077	10 397	11 047	10 880	10 090
2014/15	9 247	9 333	9 125	9 037	8 960								9 140

Pramen: ČSÚ, propočít MZe ČR

Poznámka: * v takto označeném měsíci pramen ceny neuvádí

¹⁾ aritmetický průměr za sledované období

Zahraniční obchod České republiky s řepkou olejnou

Dovoz se meziročně prudce snížil, právě díky vysoké domácí produkci. Vývoz pokračoval ve stále stoupajícím trendu a za marketingový rok 2013/14 bylo vyvezeno 529,2 tis. t řepkového semene s průměrnou vývozní hodnotou 9 017 Kč/t.

Nejvýznamnější země českého zahraničního obchodu při dovozu řepkového semene jsou v posledních letech Slovensko, Polsko, Maďarsko a Rakousko. Export řepkového semene je směřován zejména do Německa, Slovenska, Nizozemska, Polska a Maďarska.

Dovoz semene řepky olejné do ČR celkem a deklarovaná dovozní hodnota semene, kromě osiva, za kalendářní rok

Ukazatel	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014 ¹⁾
Množství v t	21 529	39 251	16 261	114 629	112 053	178 354	143 579	78 564
Hodnota v Kč/t	8 032	10 509	6 887	8 403	11 742	12 499	10 999	9 198

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Poznámka: ¹⁾ dovoz semene řepky olejné od ledna do listopadu

Dovoz semene řepky olejné do ČR celkem a deklarovaná dovozní hodnota semene, kromě osiva, za marketingový rok

Ukazatel	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15 ¹⁾
Množství v t	29 314	31 474	63 845	105 142	101 762	220 441	79 648	66 784
Hodnota v Kč/t	8 701	10 406	7 786	10 297	11 716	12 414	9 536	9 203

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Poznámka: ¹⁾ dovoz semene řepky olejné za červenec až listopad 2014

Vývoz semene řepky olejné z ČR celkem a deklarovaná vývozní hodnota semene, kromě osiva, za kalendářní rok

Ukazatel	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014 ¹⁾
Množství v t	455 212	387 158	510 846	291 496	174 063	353 083	492 797	393 386
Hodnota v Kč/t	7 366	9 539	7 272	7 621	10 799	11 985	9 791	8 639

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Poznámka: ¹⁾ vývoz semene řepky olejné od ledna do listopadu

Vývoz semene řepky olejné z ČR celkem a deklarovaná vývozní hodnota semene, kromě osiva, za marketingový rok

Ukazatel	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15 ¹⁾
Množství v t	419 503	432 638	444 868	250 118	300 216	382 932	529 155	131 451
Hodnota v Kč/t	7 876	9 097	6 899	8 593	11 538	11 380	9 017	7 744

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Poznámka: ¹⁾ vývoz semene řepky olejné za červenec až listopad 2014

Porovnání cen zemědělských výrobců ČR, deklarovaných vývozních a dovozních hodnot a cen na zahraničních trzích u řepkového semene v Kč/t

Marketingový rok	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14
Ceny zemědělských výrobců v ČR	6 914	9 208	8 345	6 924	9 854	11 210	12 081	10 090
Deklarovaná vývozní hodnota	7 381	7 876	9 097	6 899	8 593	11 538	11 380	9 017
Deklarovaná dovozní hodnota	6 928	8 701	10 406	7 786	10 297	11 716	12 414	9 536
Cena CIF Hamburg ¹⁾	7 470	10 640	8 218	7 343	12 283	11 694	11 125	10 167

Pramen: ČSÚ, Statistika zahraničního obchodu ČSÚ, Oilseeds: World Markets and Trade - USDA

Poznámka: ¹⁾ Přepočteno podle kurzu ČNB

Následná bilance semene řepky olejné v České republice poskytuje celkový pohled na vývoj nabídky a užití. Potvrzuje postupnou stabilizaci tukového průmyslu a zlepšující se tržní stabilitu této komodity po vstupu ČR do EU. V bilanci jsou zpětně provedeny opravy zpřesněných základních údajů statistiky zahraničního obchodu ČSÚ.

Bilance výroby a užití semene řepky olejné

Ukazatel	MJ.	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15 ¹⁾
Sklizňová plocha	tis. ha	337,6	356,9	354,8	368,8	373,4	401,3	418,8	389,3
Hektarový výnos	t/ha	3,06	2,94	3,18	2,83	2,80	2,76	3,45	3,94
Produkce	tis. t	1 031,9	1 048,9	1 128,1	1 042,4	1 046,1	1 109,1	1 443,2	1 532,4
Dovoz	tis. t	29,9	32,6	64,9	106,3	103,0	221,7	81,1	90,0
Celková nabídka	tis. t	1 141,8	1 100,3	1 259,1	1 171,7	1 220,8	1 452,4	1 590,9	1 656,8
Průmysl. zprac. ²⁾	tis. t	700,0	596,0	785,0	844,7	792,8	979,3	990,8	1 111,8
z toho MEŘO	tis. t	242,3	300,0	370,0	475,0	503,6	407,9	463,3	536,0
Osivo	tis. t	2,4	2,5	2,5	2,5	2,5	2,7	3,2	2,5
Vývoz	tis. t	420,6	435,7	448,6	252,8	303,9	403,8	562,5	459,7
Konečná zásoba	tis. t	18,8	66,1	23,0	71,7	121,6	66,6	34,4	76,6

Pramen: ČSÚ, MZe ČR

Poznámka: ¹⁾ predikce MZe ČR

²⁾ kvalifikovaný odhad MZe ČR

SLUNEČNICE

Rekordních pěstebních ploch slunečnice (48,7 tis. ha) a také rekordní produkce (1 14,5 tis. t) bylo dosaženo v marketingovém roce 2003/04. Od té doby plochy slunečnice v České republice neustále klesají. Významný byl ještě rok 2006/07, kdy byla slunečnice pěstována na ploše přes 47 tis. ha, ze kterých bylo získáno 101 tis. t. Po tomto roce následoval propad na 24,4 tis. ha s produkcí 52 tis. t. Cena zemědělských výrobců se zvýšila z průměrných 5 927 Kč/t na 9 196 Kč/t v roce 2007/08. Vývoz slunečnicového semene se kvůli nízké produkci meziročně snížil z 61,6 tis. t na 36,0 tis. t v roce 2007/08. Dovoz se zvýšil až v roce 2008/09 na 20,5 tis. t.

Produkční plochy v dalších letech v ČR mírně narůstaly až do roku 2011/12, kdy bylo oseto 28,6 tis. ha s produkcí 70,9 tis. t. Ceny zemědělských výrobců vystoupaly na průměrně 9 633 Kč/t této produkce. Od té doby nastává opět období poklesu ploch slunečnice. V roce 2012/13 se osevni plocha opět snížila na 24,6 tis. ha a s průměrným výnosem 2,31 dosáhla produkce 56,9 tis. t. Průměrné ceny zemědělských výrobců za marketingový rok poprvé přesáhly 10 tisíc Kč za t a průměrná CZV v marketingovém roce 2012/13 tedy byla 11 181 Kč/t.

Marketingový rok 2013/14 byl pro slunečnici rokem nepříznivým. Pokles ploch na 21 276 ha byl doprovázen také poklesem výnosu na 2,20 t/ha, což ve výsledku znamenalo meziroční pokles produkce o 18 % na 46 799 t. Nízká CZV nemotivovala pěstitele k pěstování slunečnice a plochy v m. roce 2014/15 opět klesly na 18 607 ha. Podle předběžných údajů ČSÚ bylo z této plochy sklizeno 43 622 t slunečnicových semen díky výnosu 2,34 t/ha.

Konečná výše sklizně slunečnice a její kvalita byla opět v letošním roce výrazně ovlivněna rozmary počasí v průběhu vegetace. Z pohledu pěstitelů slunečnice lze letošní rok velmi obecně ve srovnání s dlouhodobými měsíčními teplotními a srážkovými normály hodnotit jako rok se suchým jarem (především Morava, některé její části s extrémním suchem), nadnormálními měsíčními teplotami během sledovaných měsíců, kromě května a srpna. V nejteplejších regionech Moravy s nedostatkem srážek do konce června byl negativně ovlivněn počet vyvinutých nažek v úborech. Závěr vegetace (období dozrávání a sklizně, od července až do konce září) byl naopak ve znamení častých, místy i vydatných srážek a nižších teplot především v období srpna za menšího množství slunečních dní. Vše se promítlo do výrazného prodloužení sklizně (pozn. do konce měsíce září bylo sklizeno jen asi okolo 55 % ploch slunečnice u nás) i v případě včas provedené desikace porostu. Došlo také k masivnímu rozvoji vlhkostmilných chorob, následně pak především na úborech (šedá plíseňovitost/plíseň šedá, sklerotiniová hniloba/hlízenka obecná).

Osevní a sklizňové plochy, hektarové výnosy a produkce slunečnice v ČR

Marketingový rok	Osevní plocha ha	Sklizňová plocha ha	Výnos t/ha	Produkce celkem t
1990/91	11 625	10 800	2,70	29 160
1991/92	10 750	9 371	2,24	20 970
1992/93	11 022	10 872	2,45	26 689
1993/94	12 000	11 800	2,50	29 500
1994/95	16 160	16 101	1,90	30 589
1995/96	19 476	19 387	1,66	32 180
1996/97	19 816	19 710	1,93	38 065
1997/98	11 055	10 885	2,09	22 801
1998/99	17 326	17 274	2,11	36 475
1999/00	28 500	28 450	2,22	63 228
2000/01	30 757	30 549	2,14	65 421
2001/02	28 658	28 658	1,99	57 029
2002/03	24 242	24 242	2,25	54 544
2003/04	48 705	48 706	2,35	114 508
2004/05	39 393	39 393	2,16	84 906
2005/06	39 648	39 648	2,39	94 820
2006/07	47 068	47 071	2,15	100 973
2007/08	24 425	24 426	2,13	52 027
2008/09	24 468	24 468	2,49	60 933
2009/10	25 621	25 621	2,38	61 031
2010/11	27 172	27 172	2,11	57 358
2011/12	28 554	28 554	2,48	70 900
2012/13	24 634	24 634	2,31	56 943
2013/14	21 276	21 276	2,20	46 799
2014/15 ¹⁾	18 607	18 607	2,34	43 622

Pramen: ČSÚ

Poznámka: ¹⁾ odhad ČSÚ, září 2014

Ceny slunečnicového semene

Průměrné roční CZV slunečnicového semene za kalendářní rok (bez DPH)

Kalendářní rok	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014 ¹⁾
Kč/t	7 722	6 399	6 040	7 455	9 287	7 084	7 161	10 240	10 477	10 610	8 492

Pramen: ČSÚ

Poznámky:¹⁾ průměrná CZV od ledna do listopadu

Opět musíme upozornit na průměrné CZV za kalendářní a marketingový rok. Obdobně jako u ostatních komodit, CZV semene slunečnice sleduje ČSÚ měsíčně a provádí výpočet průměrných cen za kalendářní rok. Tato cena je pak průměrem CZV složeným z údajů za dvě převážně rozdílné sklizně. Proto i u slunečnicových semen provádíme přepočtení těchto měsíčních CZV na průměrnou cenu za marketingový rok, vzhledem ke vztahu ke konkrétní sklizni.

Průměrné měsíční (roční) CZV slunečnicového semene v Kč/t za market. rok (bez DPH)

Ukazatel	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	Průměr ¹⁾
1994/95	*	*	6 190	6 742	*	*	7 604	6 795	6 917	7 000	6 900	7 025	6 897
1995/96	5 886	*	*	6 410	6 802	7 029	7 049	7 894	8 176	7 490	*	*	7 092
1996/97	*	*	*	6 546	6 758	7 886	7 473	8 299	8 133	*	*	*	7 516
1997/98	*	*	*	6 699	7 248	*	*	*	*	*	*	*	6 974
1998/99	*	*	*	7 004	7 593	9 057	9 791	9 724	8 985	8 875	9 505	*	8 817
1999/00	9 260	*	6 898	6 124	6 220	6 438	7 161	7 094	7 330	8 054	*	*	7 175
2000/01	*	*	7 208	7 365	7 707	7 690	8 053	8 152	8 293	9 323	*	8 190	7 998
2001/02	*	*	8 283	7 975	8 001	8 733	8 545	8 437	8 855	*	*	*	8 404
2002/03	*	*	7 893	7 815	8 363	8 617	8 511	8 812	*	9 167	*	*	8 454
2003/04	*	*	6 445	6 383	6 199	6 434	6 817	7 240	7 982	7 405	7 992	7 985	7 088
2004/05	8 890	*	6 248	5 789	5 723	6 243	6 171	6 311	6 833	6 342	*	6 703	6 525
2005/06	*	*	*	5 804	6 081	6 080	6 803	*	6 933	*	*	*	6 340
2006/07	*	*	*	5 318	5 474	6 073	6 545	5 959	5 782	6 275	5 991	*	5 927
2007/08	6 700	7 133	8 033	9 307	10 332	10 608	10 041	7 875	11 100	*	10 833	*	9 196
2008/09	*	*	8 380	6 850	7 322	7 787	7 129	7 342	7 044	7 628	*	7 352	7 426
2009/10	*	*	*	5 138	5 515	5 057	5 343	5 933	*	7 627	7 267	6 796	6 085
2010/11	*	*	*	8 016	7 791	8 500	9 575	10 891	11 050	10 488	10 496	*	9 601
2011/12	*	*	*	9 239	8 699	8 768	9 401	9 133	10 497	10 229	10 353	10 379	9 633
2012/13	*	*	11 144	10 815	11 050	11 251	10 667	11 504	11 835	*	*	*	11 181
2013/14	*	*	*	8 591	8 644	8 724	8 713	8 649	8 621	*	8 746	9 133	8 728
2014/15	*	*	7 575	7 653	7 630								7 619

Pramen: ČSÚ, MZe ČR

Poznámka: * v takto označeném měsíci pramen cen neuvádí

¹⁾ aritmetický průměr za sledované období marketingového roku

Zahraniční obchod České republiky se slunečnicovým semenem

Nejvýznamnější země českého zahraničního obchodu při dovozu slunečnicového semene jsou v posledních letech Slovensko, Rakousko, Německo a Maďarsko. Při vývozu jsou hlavní odběratelé Německo, Slovensko, Polsko a Nizozemsko.

Dovoz slunečnicového semene do ČR celkem a deklarovaná dovozní hodnota semene, kromě osiva, za kalendářní rok

Kalendářní rok	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014 ¹⁾
Množství v t	15 457	15 410	11 196	5 620	36 340	40 575	52 255	67 175
Hodnota v Kč/t	10 743	10 607	9 545	14 668	11 778	11 524	11 469	10 146

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Poznámka: ¹⁾ dovoz slunečnicového semene od ledna do listopadu

Dovoz slunečnicového semene do ČR celkem a deklarovaná dovozní hodnota semene, kromě osiva, za marketingový rok

Marketing. rok	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15 ¹⁾
Množství v t	12 102	20 529	4 024	13 065	46 116	37 711	70 908	32 575
Hodnota v Kč/t	13 630	8 485	15 520	14 386	10 656	13 162	10 558	9 287

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Poznámka: ¹⁾ dovoz slunečnicového semene za červenec až listopad 2014

Vývoz slunečnicového semene z ČR celkem a deklarovaná vývozní hodnota semene, kromě osiva, za kalendářní rok

Kalendářní rok	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014 ¹⁾
Množství v t	49 889	51 267	37 913	39 830	37 741	49 218	25 498	17 867
Hodnota v Kč/t	7 604	10 780	6 780	7 417	10 150	11 127	13 516	12 003

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Poznámka: ¹⁾ vývoz slunečnicového semene od ledna do listopadu

Vývoz slunečnicového semene z ČR celkem a deklarovaná vývozní hodnota semene, kromě osiva, za marketingový rok

Marketing. rok	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15 ¹⁾
Množství v t	36 005	43 346	48 661	35 658	49 817	34 115	20 367	5 775
Hodnota v Kč/t	11 847	8 575	6 533	9 312	10 496	12 817	12 996	10 801

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Poznámka: ¹⁾ vývoz slunečnicového semene za červenec až listopad 2014

Porovnání cen zemědělských výrobců ČR, deklarovaných vývozních a dovozních hodnot a cen na zahraničních trzích u slunečnicového semene v Kč/t

Marketingový rok	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14
Ceny zemědělských výrobců v ČR	9 196	7 426	6 085	9 601	9 633	11 181	8 728
Deklarovaná vývozní hodnota	11 847	8 575	6 533	9 312	10 496	12 817	12 996
Deklarovaná dovozní hodnota	13 630	8 485	15 520	14 386	10 656	13 162	10 558
Ceny placené farmářům v USA ¹⁾	8 978	8 990	6 471	10 380	12 272	10 657	9 664
Cena c.i.f. Rotterdam ¹⁾	12 572	7 098	8 552	11 609	11 514	11 320	9 382

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ, Oilseeds: World Markets and Trade – USDA, přepočtené podle kurzů ČNB

Poznámka: ¹⁾ průměrné ceny Rotterdam a USA vycházejí z marketingového roku říjen – září

Následující bilance výroby a užití slunečnicového semene v České republice poskytuje celkový pohled na vývoj od marketingového roku 2007/08. Ukazuje výkyvy v produkčních plochách, hektarových výnosech i produkci. Vzhledem k nedostupnosti údajů musí být u domácí spotřeby slunečnicového semene uplatněn kvalifikovaný odhad. V bilanci jsou zpětně provedeny opravy zpřesněných údajů statistiky zahraničního obchodu ČSÚ a tím i opravy následných propočtů.

Bilance výroby a užití semene slunečnice

Ukazatel	MJ.	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15 ¹⁾
Sklizňová plocha	tis. ha	24,4	24,5	25,6	27,2	28,6	24,6	21,3	18,6
Hektarový výnos	t/ha	2,13	2,49	2,38	2,11	2,48	2,31	2,20	2,34
Produkce	tis. t	52,0	60,9	61,0	57,4	70,9	56,9	46,8	43,6
Dovoz	tis. t	12,2	20,7	4,2	13,2	46,3	37,8	71,1	70,0
Celková nabídka	tis. t	100,3	95,0	84,1	73,1	118,4	113,3	142,2	150,2
Domácí spotřeba celkem ²⁾	tis. t	50,5	32,5	32,9	36,5	50,0	54,0	85,0	95,0
Vývoz	tis. t	36,4	43,6	48,7	36,0	49,8	35,1	20,6	20,0
Konečná zásoba	tis. t	13,4	18,9	2,5	1,2	18,6	24,2	36,5	35,2

Pramen: ČSÚ, MZe ČR

Poznámka: ¹⁾ predikce MZe ČR,

²⁾ kvalifikovaný odhad MZe ČR

Z celkové výše uvedené plochy je podle šetření SPZO v roce 2014 přibližně 17,8 tis. ha (95 %, 2013: 94 %) pro zpracování na olej, dále okolo 0,2 tis. ha (1,0 %, 2013: 0,9 %) tzv. typu „high oleic“ (jedná se hybridy se zvýšeným podílem kyseliny olejové v oleji, kterého má být z celkového podílu oleje obsaženo min. 82 %, dále jen HO) a přibližně 0,6 tis. ha (3,6 %, 2013: 4,7 %) hybridů pro využití do směsí pro ptactvo (krmný typ). U krmného typu v posledních letech dochází k trvalému poklesu ploch i zájmu ze strany pěstitelů. Je to dáno především malým rozdílem mezi nákupní cenou u olejného a krmného typem a celkově nižší výnosovou úrovní u nás nabízených hybridů (vyšší rizikovitost pěstování). U hybridů HO byla zaznamenána v posledních dvou letech stagnace ploch.

Osivo slunečnice patří, pokud se týká tvaru, rozměru (obvykle i několik velikostních frakcí) a hmotnostní odlišnosti, k nejproblematictější plodině v nárocích na secí stroj. V posledních letech zaznamenáváme významnější změny podle finančních možností a požadavků zemědělských firem v technické vybavenosti secími stroji. Letos byla dle SPZO kvalita dodávaného osiva až na výjimky dobrá. Situace se však u některých osiv hybridů i v letošním roce opakovala, kdy byly zjišťovány až čtyři velikostní frakce v rámci jednoho balení, včetně obsažených málo vyvinutých nažek, mechanicky poškozených s nízkou biologickou hodnotou a energií klíčivosti. Ta se pak projevovala nižší polní vzcházivostí (energie vzcházení) a dokonce i vyšší nekompletností porostů. S ohledem na to, že téměř všechna osiva slunečnice jsou do ČR dovážena, je nutné požadovat kvalitu po svém dodavateli osiva slunečnice. Po dodávce osiv je vhodné provést jeho okamžitou kontrolu a tu nenechávat až těsně před vlastním setím na poli, kdy už je na reklamaci obvykle pozdě.

V podmínkách České republiky si slunečnice v posledních letech upevňuje svou produkci významné místo mezi plodinami zde pěstovanými. Historicky krátké období pěstování slunečnice v těchto klimatických podmínkách zvyšuje její narůstající význam. V posledních letech se stále více pěstuje v okrajových obilnářských oblastech, protože se jen těžko hledají dlouhodobě ekonomicky zajímavé plodiny. Výhodou slunečnice je bezproblémové zpeněžení produkce, i když samotná realizační cena není pro zemědělce vždy nejatraktivnější. Šlechtění nových hybridů dává perspektivu úspěšného pěstování slunečnice i v dalších oblastech České republiky.

MÁK SETÝ

Je jen málo evropských i světových zemí, kde pěstování máku k potravinářskému užití bylo v posledních letech tak ekonomicky uspokojivé jako v České republice. Růst sklizňových ploch z 9,3 tis. ha v roce 1990/91 na 69,8 tis. ha v roce 2008/09 to dokazuje. Stabilní, ale na velmi nízké úrovni však zůstává hektarový výnos makového semene, který se od třidvacetiletého průměru 0,68 t/ha v jednotlivých letech podle údajů ČSÚ příliš neliší. Celková produkce makového semene vzrostla od roku 1990/91 vzhledem k růstu sklizňových ploch z 10,2 tis. t na 49,4 tis. t v roce 2008/09. Během posledních 4 let však následoval pokles až na pouhých 12,8 tis. t.

Pro české pěstitele, ale i obchodní organizace byl mák velmi ziskovou komoditou, protože produkce makového semene je v dlouhodobém průměru z 87,4 % exportována. Vedle tržeb za semeno přináší ekonomické zhodnocení i makovina, používaná k výrobě morfinu. Přestože je ČR v produkci máku na předních místech ve světě, z naší makoviny pochází pouze 3 – 4 % legálně vyráběné této významné farmaceutické suroviny.

Vysoké ceny máku na zahraničních trzích vyrovnaly rentabilitu pěstování a umožnily ostatním světovým i evropským pěstitelům návrat se svou produkcí na zahraniční trhy. Se zvýšenou nabídkou začala cena makového semene prudce klesat. V roce 2008/09 bylo z České republiky vyvezeno sice rekordních 31,4 tis. t makového semene kromě osiva, ale deklarovaná vývozní hodnota meziročně klesla z 67 291 Kč/t na 37 252 Kč/t. V následujících letech reagovali pěstitelé na sníženou poptávku i nepříznivou CZV snížením ploch máku.

V roce 2012/13 dosáhla v ČR celková produkce máku 12,8 tis. t, což je nejméně od m. roku 1997/98. Dovezeno bylo kromě osiva 5,3 tis. t a vyvezeno 19,9 tis. t semene máku. Deklarovaná hodnota při vývozu stoupla na průměrných 40,2 Kč/kg, tj. meziroční nárůst o 13,3 Kč/kg. V následujícím m. roce již plochy začaly mírně stoupat, a to na 20,3 tis. ha. Produkce z této plochy byla 13,9 tis. t.

Pro marketingový rok 2014/15 bylo v ČR oseto mákem 27,0 tis. ha, což je o 33% více než v roce minulém. Celková produkce semene máku se předběžně odhaduje na 23,2 tis. t.

Zakládání porostů máku v letošní sezoně bylo z pohledu pěstitelů sledováno s velkým napětím, jelikož poprvé nebylo možné insekticidně mořit. Někteří pěstitelé osivo mořili kombinací povolených přípravků. Většina zasetých porostů vzešla v pořádku. Pouze na některých lokalitách byla pole splavena po jarních bouřkách, což se pak promítlo i do sklizně.

Osevní a sklizňové plochy, hektarové výnosy a produkce semene máku v ČR

Marketingový rok	Osevní plocha ha	Sklizňová plocha ha	Výnos t/ha	Produkce celkem t
1990/91	9 261	9 029	1,13	10 164
1991/92	9 491	9 263	0,87	8 054
1992/93	12 421	11 794	0,67	7 878
1993/94	9 915	8 814	0,78	6 890
1994/95	29 266	28 726	0,57	16 471
1995/96	35 253	34 308	0,73	25 053
1996/97	14 677	14 271	0,68	9 654
1997/98	17 865	16 641	0,57	9 515
1998/99	28 513	27 881	0,74	20 524
1999/00	46 018	45 462	0,63	28 509
2000/01	31 473	29 871	0,46	13 607
2001/02	34 478	33 235	0,64	21 294
2002/03	29 638	29 637	0,57	16 918
2003/04	38 148	38 147	0,51	19 544
2004/05	27 611	27 611	0,90	24 821
2005/06	44 615	44 613	0,82	36 418
2006/07	57 786	57 785	0,55	31 591
2007/08	56 915	56 914	0,58	33 101
2008/09	69 793	69 793	0,71	49 428
2009/10	53 623	53 623	0,61	32 692
2010/11	51 103	51 103	0,46	23 690
2011/12	31 495	31 495	0,85	26 918
2012/13	18 363	18 363	0,70	12 814
2013/14	20 250	20 250	0,69	13 911
2014/15 ¹⁾	27 020	27 020	0,86	23 227

Pramen: ČSÚ

Poznámka: ¹⁾ odhad ČSÚ, září 2014

Ceny makového semene

Poptávka po makovém semeni je hlavním tvůrcem jeho ceny, protože přibližně 90 % objemu sklizeného máku je z ČR vyváženo. S prudkým poklesem produkce v několika posledních letech stoupá dovoz za účelem uspokojení poptávky na zahraničních trzích - reexport. CZV se odvíjí od poptávky na zahraničních trzích a ve stejném trendu se vyvíjí i vývozní hodnota. Zvyšující se cena, která byla v roce 2012/13 dvakrát vyšší než v roce 2011/12, ovlivnila zájem zemědělských výrobců o pěstování máku a osevní plocha se mírně zvýšila. Podobná situace nastala v m. roce 2013/14, kdy se CZV meziročně zvýšila o 36 % na 61 809 Kč/t, což se opět příznivě projevilo na vyšších osevních plochách v m. roce následujícím.

Průměrné roční CZV makového semene za kalendářní rok (bez DPH)

Kalendářní rok	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014 ¹⁾
Kč/t	28 311	26 577	31 146	50 294	67 031	21 699	24 725	27 640	31 709	51 962	60 186

Pramen: ČSÚ

Poznámka:¹⁾ průměrná CZV od ledna do listopadu

Průměrné měsíční CZV makového semene v Kč/t za marketingový rok (bez DPH)

Ukazatel	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	Průměr ¹⁾
1994/95	47 905	37 500	39 367	44 263	46 605	45 659	45 164	43 998	42 625	51 333	35 658	29 000	42 423
1995/96	24 500	30 000	27 720	25 084	23 923	21 183	20 697	21 096	18 502	19 119	17 442	18 869	22 345
1996/97	25 659	23 833	29 642	36 830	39 882	43 372	42 980	38 029	38 756	38 833	36 203	*	35 820
1997/98	37 660	35 000	41 400	42 233	41 431	43 575	42 497	41 825	40 830	45 000	*	*	41 145
1998/99	*	31 306	29 614	28 706	27 786	29 151	32 588	35 544	37 425	*	33 400	*	31 724
1999/00	*	23 744	22 593	21 074	20 527	21 229	21 298	22 328	23 240	22 077	22 912	25 950	22 452
2000/01	27 261	34 250	36 417	40 504	40 470	40 754	42 242	40 871	42 177	43 182	42 500	*	39 148
2001/02	*	28 552	29 254	26 576	24 643	24 760	24 414	24 855	25 794	26 016	25 496	24 596	25 905
2002/03	26 457	25 256	26 084	27 492	26 653	27 629	26 459	27 346	26 699	27 647	28 589	*	26 937
2003/04	*	*	25 769	25 921	26 867	26 286	26 961	26 929	26 271	26 420	28 192	28 916	26 853
2004/05	*	*	28 421	27 902	28 312	28 595	27 901	27 754	27 924	27 484	27 697	26 476	27 847
2005/06	28 709	27 999	25 845	24 629	24 756	24 214	24 276	25 860	30 086	33 754	34 205	34 708	28 253
2006/07	*	28 354	27 163	28 466	35 542	38 019	39 090	40 916	45 825	47 519	46 742	43 552	38 290
2007/08	40 473	45 987	55 576	64 608	65 709	67 534	67 580	75 402	83 799	94 375	96 002	*	68 822
2008/09	*	*	47 134	40 024	38 720	38 301	29 929	23 706	20 005	17 967	17 630	19 599	29 302
2009/10	22 719	22 726	20 927	21 048	22 510	21 623	20 043	19 251	19 281	17 957	18 406	17 436	20 327
2010/11	16 131	16 950	29 508	43 280	41 368	37 093	35 221	33 641	31 278	29 100	26 840	23 578	30 332
2011/12	23 366	25 545	28 089	29 671	23 490	21 862	21 465	20 752	20 153	20 690	23 878	27 657	23 885
2012/13	28 656	32 000	43 263	46 400	47 982	47 616	46 427	50 320	51 850	52 300	51 800	48 750	45 614
2013/14	45 000	*	47 633	51 030	57 955	68 981	70 564	69 995	73 125	72 000	*	*	61 809
2014/15	*	50 188	45 455	42 956	40 514								44 778

Pramen: ČSÚ, propočít MZe ČR

Poznámka: * v takto označeném měsíci pramen ceny neuvádí

¹⁾ aritmetický průměr za sledované období

Zahraniční obchod České republiky s makovým semenem

Nejvýznamnější země českého zahraničního obchodu při dovozu makového semene jsou v posledních letech Austrálie, Slovensko, Maďarsko a Španělsko. Při vývozu jsou hlavními odběrateli Rusko, Ukrajina, Německo, Rakousko a Nizozemsko.

Dovoz makového semene do ČR a deklarovaná dovozní hodnota semene, kromě osiva, za kalendářní rok

Kalendářní rok	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014 ¹⁾
Množství v t	1 676	2 191	1 657	4 090	4 345	5 792	5 336	5 290
Hodnota v Kč/kg	54,68	68,77	26,64	27,85	22,19	23,48	42,53	54,59

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Poznámka: ¹⁾ dovoz makového semene od ledna do listopadu

Dovoz makového semene do ČR a deklarovaná dovozní hodnota semene, kromě osiva, za marketingový rok

Marketing. rok	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15 ¹⁾
Množství v t	1 982	1 773	2 155	4 301	5 400	5 340	5 889	2 787
Hodnota v Kč/kg	73,17	43,05	26,73	26,98	20,26	30,25	52,23	49,23

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Poznámka: ¹⁾ dovoz makového semene za červenec až listopad 2014

Vývoz makového semene z ČR a deklarovaná vývozní hodnota semene, kromě osiva, za kalendářní rok

Kalendářní rok	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014 ¹⁾
Množství v t	28 041	26 027	28 056	27 525	25 199	26 645	20 431	21 211
Hodnota v Kč/kg	55,90	59,53	25,09	25,85	29,27	31,08	49,85	57,08

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Poznámka: ¹⁾ vývoz makového semene od ledna do listopadu

Vývoz makového semene z ČR a deklarovaná vývozní hodnota semene, kromě osiva, za marketingový rok

Marketing. rok	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15 ¹⁾
Množství v t	27 632	31 443	27 399	22 781	30 510	19 941	19 896	13 350
Hodnota v Kč/kg	67,29	37,25	22,58	31,12	26,93	40,23	60,74	50,06

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Poznámka: ¹⁾ vývoz makového semene za červenec až listopad 2014

V roce 2007/08 se zvýšila vývozní hodnota makového semene oproti předchozímu roku o 73,2 %, tj. nárůst o 28 445 Kč/t. Nárůst dovozní hodnoty mezi marketingovými roky 2006/07 a 2007/08 dosahoval celkem 55,1 %. Takto vysoké ceny v zahraničním obchodě umožnily po vyhodnocení ekonomických ukazatelů opětovné pěstování máku i zemím, které ho z důvodu vysoké nabídky a nízkých cen semene máku z české produkce značně omezily. Turecko, Tasmánie,

Nizozemsko a další státy opět zvýšily pěstitelské plochy a nabídku makového semene. Přestože v zahraničním obchodě s makovým semenem nastala pro naše obchodníky a vývozce poměrně složitá situace, bylo v marketingovém roce 2008/09 z ČR vyvezeno 31,4 tis. t (kromě máku k setí) v deklarované vývozní hodnotě 37,25 Kč/kg. V roce 2009/10 se již plně projevila vysoká nabídka makového semene z ostatních pěstitelských zemí. Z ČR bylo sice vyvezeno 27,4 tis. t, ale deklarovaná vývozní hodnota činila pouze 22,58 Kč/kg. V marketingovém roce 2010/11 se již vyrovnala nabídka s poptávkou. Do České republiky bylo dovezeno 4,3 tis. t v deklarované hodnotě 27,0 Kč/kg a vyvezeno jen 22,8 tis. t v deklarované hodnotě 31,1 Kč/kg.

V m. roce 2013/14 bylo dovezeno podobné množství makového semene jako v předchozích letech, tzn. 5,9 tis. t, ale za vyšší cenu 52,2 Kč/kg. Množství vyvezeného máku stagnuje na nízké úrovni 19,9 tis. t., přičemž cena, za kterou je toto množství vyváženo meziročně stoupá. Deklarovaná vývozní hodnoty v m. roce 2013/14 dosáhla 60,74 Kč/kg.

Porovnání cen zemědělských výrobců ČR, deklarovaných vývozních a dovozních hodnot u makového semene (kromě osiva) v Kč/t

Marketingový rok	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14
Ceny zemědělských výrobců v ČR	68 822	29 302	20 327	30 332	23 885	45 614	61 809
Deklarovaná vývozní hodnota	67 291	37 252	22 576	31 121	26 933	40 230	60 740
Deklarovaná dovozní hodnota	73 168	43 054	26 729	26 983	20 260	30 251	52 230

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Následující bilance poskytuje celkový pohled na vývoj nabídky a užití makového semene. Ukazuje postupný růst produkce a její uplatnění v zahraničním obchodu, ale také následný propad ve vývozu, růst zásob a jejich někdy nutnou likvidaci. V bilanci došlo ke zpětnému zpřesnění hodnot statistiky zahraničního obchodu ČSÚ z minulých let.

Bilance výroby a užití makového semene

Ukazatel	MJ.	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15 ¹⁾
Sklizňová plocha	ha	56 914	69 793	53 623	51 103	31 495	18 363	20 250	27 020
Hektarový výnos	t/ha	0,58	0,71	0,61	0,46	0,85	0,70	0,69	0,86
Produkce	t	33 101	49 428	32 692	23 690	26 918	12 814	13 911	23 227
Dovoz	t	1 984	1 827	2 163	4 345	5 402	5 340	5 889	7 000
Počáteční zásoby	t	1 611	351	9 012	6 768	5 029	4 150	1 452	463
Celková nabídka	t	36 696	51 606	43 867	34 803	37 349	22 304	21 252	30 690
Potravinář. užití	t	4 000	4 300	4 500	3 500	1 500	500	500	500
Osivo	t	210	162	153	95	55	45	65	65
Krmiva a ztráty	t	1 790	4 538	3 347	2 405	545	0	0	0
Domácí užití celkem ²⁾	t	6 000	9 000	8 000	6 000	2 100	545	565	565
Vývoz	t	30 345	33 594	29 099	23 774	31 099	20 307	20 224	30 000
Konečná zásoba	t	351	9 012	6 768	5 029	4 150	1 452	463	125

Pramen: ČSÚ, MZe ČR.

Poznámka: ¹⁾ predikce MZe ČR

²⁾ kvalifikovaný odhad MZe ČR

Součástí produkce máku setého je maková sláma - makovina. Jedná se o celistvé či rozbité makovice (vyprázdněné tobolky), suché bez semen s co nejmenším zbytkem stonku. Makovina se vykupuje a zpracovává pro farmaceutický průmysl, kde slouží k výrobě morfinu. V České republice se však nezpracovává, ale tvoří součást českého agrárního vývozu. Deklarovaná dovozní či vývozní hodnota se může značně lišit, jelikož se může jednat o makovou slámu v různém stádiu zpracování – čerstvá či sušená, řezaná či drcená nebo v prášku a dle toho se liší i cena za t v následující tabulce.

Zahraniční obchod s makovou slámou*

Ukazatel	MJ.	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14
Dovoz	t	0,12	0,05	0	0	0	0	6,05	3,81
Deklarovaná dovozní hodnota	Kč/t	206 897	240 741	-	-	-	-	109 972	111 519
Vývoz	t	1 849,6	11 100,6	2 567,7	2 287,1	1 311,1	589,0	421,7	752,8
Deklarovaná vývozní hodnota	Kč/t	11 018	2 649	7 656	8 490	6 983	8 272	8 368	11 481

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Poznámka: * maková sláma čerstvá nebo sušená, také řezaná, drcená nebo v prášku

Mák byl v posledních letech vysoce rentabilní komoditou a jako u každé komodity rentabilitu pěstování ovlivňují náklady na pěstování, hektarový výnos a realizační cena. Můžeme předpokládat, že průměrná výše nákladů se pohybuje kolem 25 000 Kč/ha a pro dosažení rentability je nutné, aby hektarový výnos překračoval 1 t. Mák je velmi specifická, u nás po mnoho let pěstovaná komodita, a proto předpokládáme, že bude i nadále pěstování máku v České republice rentabilní, vzhledem k pěstitelským zkušenostem a poradenství, se zřetelem k vysoké kvalitě semene s minimálním obsahem příměsí.

HOŘČICE

Rozhodnutí pěstitelů o navýšení ploch hořčice v marketingovém roce 2009/10 bylo ovlivněno velmi uspokojivými CZV v letech 2007/08 a 2008/09, které dosáhly v průměru těchto marketingových roků 17 684 Kč/t, respektive 19 769 Kč/t. Proti roku 2008/09 vzrostly plochy hořčice o 15,5 tis. ha na 41,8 tis. ha. Zvýšená nabídka však ovlivnila CZV hořčičného semene, které v průměru marketingového roku 2009/10 klesly na 11 510 Kč/t.

Problémy s odbytem a nízké CZV ovlivnily osevy v následujících letech. Pro m. rok 2013/14 oseli pěstitelé pouze 16,5 tis. ha a s výnosem 0,81 t/ha dosáhla produkce 13,4 tis. t. Snížení produkce mělo vliv na ceny zemědělských výrobců a ty v roce 2013/14 dosáhly průměrně 19 437 Kč/t. Pro rok 2014/15 bylo hořčicí oseto 18,5 tis. ha a dle odhadů ČSÚ byl výnos 1,14 t/ha. Celková produkce se odhaduje na příznivých 21,0 tis. t.

Osevní a sklizňové plochy, hektarové výnosy a celková produkce semene hořčice

Marketingový rok	Osevní plocha ha	Sklizňová plocha ha	Výnos t/ha	Produkce celkem t
1998/99	37 120	36 136	1,03	37 282
1999/00	39 927	39 423	1,14	44 930
2000/01	15 512	14 986	0,94	14 158
2001/02	21 009	19 720	0,95	18 800
2002/03	35 797	35 798	0,90	32 213
2003/04	67 457	67 458	0,88	59 589
2004/05	41 291	41 289	1,05	43 234
2005/06	27 085	27 086	0,95	25 700
2006/07	21 167	21 166	0,76	16 044
2007/08	21 349	21 348	0,60	12 802
2008/09	26 246	26 246	0,89	23 290
2009/10	41 790	41 790	0,92	38 651
2010/11	26 819	26 819	0,58	15 586
2011/12	18 122	18 122	0,93	16 833
2012/13	16 949	16 949	0,91	15 466
2013/14	16 472	16 472	0,81	13 378
2014/15 ¹⁾	18 452	18 452	1,14	21 018

Pramen: ČSÚ

Poznámka: ¹⁾ odhad ČSÚ, září 2014

Ceny semene hořčice

Podle dlouhodobého bilančního vývoje je přibližně 64 % objemu sklizeného hořčičného semene vyváženo, 32 % nachází uplatnění v domácí potravinářské spotřebě a 4 % jsou užity jako osivo vlastní komodity i dalších luskovinoobilných směsek či zeleného hnojení. Ceny semene hořčice jsou podobně jako u máku poměrně úzce spjaty s vývojem poptávky na zahraničních trzích a tím i vyšší vývozní hodnoty. Do roku 2005/06 byla Česká republika s pravidelným vývozem vyšším než 22 tis. t hořčičného semene jedním z nejvýznamnějších pěstitelů a vývozců této komodity v Evropě. Od roku 2006/07 však vývoz kolísá jednak z důvodů snížené poptávky po vstupu do zahraničního obchodu s vysokou nabídkou např. asijských pěstitelů. Pěstitelé ustoupili od hořčice a osévali pozemky ekonomicky zajímavějším mákem a řepkou olejkou.

Průměrné roční CZV semene hořčice za kalendářní rok (bez DPH)

Kalendářní rok	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014 ¹⁾
Kč/t	7 370	11 135	20 281	16 363	11 375	9 695	15 132	18 221	18 796

Pramen: ČSÚ

Poznámka: ¹⁾ průměrná CZV od ledna do listopadu

Průměrné měsíční (roční) CZV hořčičného semene v Kč/t za marketing. rok (bez DPH)

Ukazatel	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	Průměr ¹⁾
2000/01	*	*	*	*	*	*	7 333	8 760	8 477	7 904	7 609	8 100	8 031
2001/02	10 420	7 475	9 861	10 600	11 443	12 438	13 050	12 543	13 654	*	*	*	11 276
2002/03	*	*	10 294	11 612	11 663	11 132	10 840	12 349	10 994	11 956	13 251	*	11 566
2003/04	11 226	8 766	8 679	9 224	8 519	9 436	9 729	10 358	9 928	9 792	9 332	8 498	9 457
2004/05	8 950	8 882	8 213	6 575	7 946	8 455	8 012	9 358	9 220	8 686	8 257	7 816	8 364
2005/06	7 780	7 689	6 362	5 663	6 654	7 605	6 900	6 690	8 500	8 000	7 776	7 711	7 278
2006/07	*	6 457	6 788	8 643	7 328	8 578	9 246	9 887	10 300	9 707	*	8 210	8 514
2007/08	*	*	14 217	15 928	15 946	16 104	*	*	*	*	22 000	21 910	17 684
2008/09	27 177	*	18 539	18 364	20 153	17 443	17 006	18 611	17 292	22 010	*	21 098	19 769
2009/10	*	*	10 593	10 518	13 201	10 411	11 745	15 059	10 421	8 769	11 992	12 387	11 510
2010/11	8 206	14 112	12 513	11 267	8 979	11 054	8 309	*	6 885	7 371	9 460	*	9 816
2011/12	8 863	*	11 411	10 645	12 898	14 918	14 657	14 318	14 150	14 857	14 892	14 562	13 288
2012/13	14 683	16 424	15 637	14 745	16 155	16 507	16 711	15 426	16 700	19 395	*	16 375	16 251
2013/14	*	19 632	19 653	18 341	*	18 083	19 582	21 088	19 147	19 967	*	*	19 437
2014/15	*	*	15 370	17 819	17 286								16 825

Pramen: ČSÚ, propočet MZe ČR

Poznámka: * v taktu označeném měsíci pramen ceny neuvádí;

¹⁾ aritmetický průměr za sledované období.

Zahraniční obchod se semenem hořčice

Dovoz hořčičného semene do ČR celkem a deklarovaná dovozní hodnota semene, kromě osiva, za kalendářní rok

Kalendářní rok	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014 ¹⁾
Množství v t	1 819	1 906	1 209	3 323	2 284	962	1 759	2 627
Hodnota Kč/t	13 388	22 025	12 979	8 064	10 543	15 967	19 378	18 252

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Poznámka: ¹⁾ dovoz hořčičného semene od ledna do listopadu

Dovoz hořčičného semene do ČR celkem a deklarovaná dovozní hodnota semene, kromě osiva, za marketingový rok

Marketing. rok	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15 ¹⁾
Množství v t	1 492	1 377	1 867	3 793	1 045	1 334	2 072	1 679
Hodnota Kč/t	24 621	17 114	9 877	8 547	13 613	17 620	20 083	16 407

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Poznámka: ¹⁾ dovoz hořčičného semene za červenec až listopad 2014

Vývoz hořčičného semene z ČR celkem a deklarovaná vývozní hodnota semene, kromě osiva, za kalendářní rok

Kalendářní rok	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014 ¹⁾
Množství v t	5 990	5 312	7 438	8 736	6 296	6 476	4 105	4 049
Hodnota Kč/t	15 309	22 982	16 869	8 867	11 455	16 109	22 232	16 829

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Poznámka: ¹⁾ vývoz hořčičného semene od ledna do listopadu

Vývoz hořčičného semene z ČR celkem a deklarovaná vývozní hodnota semene, kromě osiva, za marketingový rok

Marketing. rok	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15 ¹⁾
Množství v t	2 799	8 639	10 647	4 294	7 107	4 606	3 127	2 634
Hodnota Kč/t	23 546	20 172	10 043	10 181	13 835	20 471	23 694	12 258

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Poznámka: ¹⁾ vývoz hořčičného semene za červenec až listopad 2014

Dovoz hořčičného semene do České republiky činí od roku 2000/01 v průměru 8,5 % domácí produkce. Dlouhodobě je nejvíce hořčičného semene dováženo z Ukrajiny, Německa, Rumunska, Kanady, Slovenska a Indie. Více než 64 % celkové domácí produkce hořčičného semene směřuje při vývozu převážně do Německa, Polska, Nizozemska, Maďarska, Rakouska a na Slovensko.

Bilance výroby a užití hořčičného semene (včetně osiva)

Ukazatel	MJ.	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15 ¹⁾
Sklizňová plocha	ha	21 349	26 246	41 790	26 819	18 122	16 949	16 472	18 452
Hektarový výnos	t/ha	0,60	0,89	0,92	0,58	0,93	0,91	0,81	1,14
Produkce	t	12 802	23 290	38 651	15 586	16 833	15 466	13 378	21 018
Dovoz	t	1 625	1 614	2 040	3 915	1 084	1 395	2 163	3 000
Celková nabídka	t	18 962	26 141	41 876	29 591	24 765	18 682	16 763	25 913
Domácí užití celkem ²⁾	t	12 000	10 000	12 000	12 000	9 000	4 000	5 000	7 000
Vývoz	t	5 725	14 956	19 786	10 743	13 944	13 460	9 868	17 000
Konečná zásoba	t	1 237	1 185	10 090	6 848	1 821	1 222	1 895	1 913

Pramen: ČSÚ, MZE ČR,

Poznámka: ¹⁾ predikce MZe ČR

²⁾ kvalifikovaný odhad MZe ČR

V marketingovém roce 2012/13 bylo vyvezeno 13,46 tis. t hořčičného semene včetně osiva a konečné zásoby klesly na 1,2 tis. t. V roce 2013/14 se předpokládá vyrovnání nabídky a poptávky, což povede ke zvyšování CZV.

LEN OLEJNÝ

V roce 2005 přesahovaly světové produkční plochy olejného lnu 2 860 tis. ha, ale do roku 2011 klesly na 2 011 tis. ha. V posledních letech začínají podle statistik FAO světové plochy i produkce lnu olejného opět mírně stoupat. V roce 2013 se mírně rozrostly na 2 270 tis. ha.

Celková světová produkce semene lnu olejného činila v roce 2005 celkem 2 757 tis. t a do roku 2011 s mírnými výkyvy poklesla na 1 850 tis. t. Dle předběžných odhadů FAOSTATU dosáhla v roce 2013 světová produkce lnu 2 239 tis. t.

Sklizňové plochy, hektarové výnosy a celková produkce semene lnu olejného v ČR

Marketingový rok	Sklizňová plocha ha	Výnos t/ha	Produkce celkem t
1990/91	606	1,77	1 073
1991/92	4 650	1,47	6 835
1992/93	1 080	1,50	1 620
1993/94	780	1,58	1 232
1994/95	1 072	1,27	1 361
1995/96	752	1,30	978
1996/97	407	1,36	553
1997/98	312	1,21	377
1998/99	646	1,40	904
1999/00	2 251	1,57	3 535
2000/01	1 700	1,35	2 295
2001/02	3 046	0,85	2 603
2002/03	2 385	1,00	2 386
2003/04	5 345	0,91	4 848
2004/05	2 154	1,45	3 119
2005/06	7 335	1,21	8 851
2006/07	7 869	1,02	7 990
2007/08	2 642	0,66	1 742
2008/09	1 171	1,20	1 405
2009/10	2 631	1,63	4 291
2010/11	4 094	0,96	3 928
2011/12	2 475	1,39	3 433
2012/13	1 683	1,29	2 402
2013/14	1 513	1,37	2 066
2014/15 ¹⁾	1 813	1,19	2 157

Pramen: ČSÚ

Poznámka:¹⁾ soupis ploch osevů ČSÚ, hektarový výnos a celková produkce kvalifikovaný odhad MZe ČR

Ačkoliv se ve světě plochy olejného lnu rozšiřují, v České republice v posledních letech setrvávají na stabilní úrovni. Oproti předchozímu roku došlo k mírnému navýšení osetých ploch z 1513 ha na 1813 ha. Očekávalo se, že s ukončením pěstování lnu přádného vzrostou plochy lnu olejného nad 7 tis. ha jako v letech 2005/06 a 2006/07, ale pravděpodobně pokles CZV v roce 2006/07 na průměrných 8 785 Kč/t odradil zemědělce od pěstování této komodity. Z dlouhodobých sledování vyplývá, že v ČR je olejný len pěstován nejvíce v krajích Olomouckém, Středočeském, Královéhradeckém, Ústeckém a Pardubickém. Tyto oblasti jsou vhodné pro pěstování olejného lnu a plně odpovídají jeho pěstebním nárokům. Pěstování této plodiny se rozšiřuje i do vyšších oblastí kolem 500 m n. m., např. do lokalit kraje Vysočina. Výsledky některých pěstitelů ukazují, že je možné i tam dosáhnout velmi dobrých a kvalitních výnosů za předpokladu příznivého průběhu počasí a výběru vhodné odrůdy. Problematickými oblastmi jsou lokality kraje Karlovarského, Libereckého a Plzeňského, kde se nedaří dosáhnout vyšších výnosů semene.

V pěstitelském roce 2014 byly porosty olejného lnu pod velmi nízkým tlakem chorob septorióz a alternarií. Naopak vyšší výskyt byl zjištěn u choroby padlí lnu (*Oidium lini*), která se v porostech objevuje každoročně, nejčastěji ve fázi zelené zralosti. Symptomy choroby spočívají v tvorbě bělavého moučnatého povlaku mycelií na horní straně listů, z nichž se odškrcují velká množství oidii. Patogen postupně přechází na stonky a tobolek, napadené listy hromadně opadávají, rostliny hnědnou a předčasně dozrávají. Takto předčasně dozrálé rostliny poskytují nižší výnos semen. Mnohaletá pozorování výskytu spektra chorob v podmínkách České republiky ukazují na jejich rozkolísanost a periodické střídání v rozdílných kombinacích a s odlišnou intenzitou. Stále nejúčinnější ochranou olejného lnu proti houbovým chorobám je pěstování odrůd s vyšším stupněm rezistence, která zabezpečí produkci zdravého osiva/semene. Ochrana rostlin proti houbovým chorobám lnu se u nás neprovádí a nejsou registrovány žádné fungicidní přípravky.

Vysoký výnos semen v roce 2014 ukazuje na vysokou výkonnost všech v současnosti registrovaných a využívaných odrůd. Počet registrovaných odrůd olejného lnu se neustále obnovuje a ve Společném katalogu odrůd druhů zemědělských rostlin EU je jich k říjnu 2014 registrováno 68.

Ceny lněného semene

Průměrné ceny zemědělských výrobců lněného semene udávané ČSÚ se skládají z cen semene pro technické a krmivářské užití a cen semene pro potravinářskou výrobu. Tyto ceny sleduje a vyhodnocuje Agritec Šumperk, s.r.o. Od roku 2000 dosahuje průměrná výkupní cena lněného semene pro potravinářské užití 14 310 Kč/t a pro technické a krmivářské užití 7 820 Kč. V dlouhodobém průměru činí cena pro krmivářské užití pouze 54,7 % ceny semene pro potravinářskou výrobu.

Průměrné roční CZV lněného semene za kalendářní rok (bez DPH)

Kalendářní rok	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014 ¹⁾
Kč/t	10 515	9 972	13 789	14 437	11 073	12 611	13 370	16 191	17 639

Pramen: ČSÚ

Poznámka: ¹⁾ Průměrná CZV tvořena pouze měsíci květen a červen

Pěstování lnu olejného se věnují převážně velcí pěstitelé, a proto se prodeje uskutečňují jen v několika měsících marketingového roku. Cenový rozptyl mezi měsíci je malý. Z důvodu minimálního počtu dostupných statistických údajů proto neuvádíme jako u ostatních komodit měsíční přehledy.

Průměrné roční CZV lněného semene za marketingový rok¹⁾

Marketingový rok	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14
Kč/t	8 785	12 211	14 890	12 167	11 749	12 663	16 312	17 656

Pramen: ČSÚ, přepočteno MZe ČR

Poznámka: ¹⁾ Údaje za marketingový rok 2014/15 nejsou k dispozici

Zahraniční obchod se lněným semenem

Dovoz lněného semene do České republiky celkem a deklarovaná dovozní hodnota semene, kromě osiva, za kalendářní rok

Kalendářní rok	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014 ¹⁾
Množství v t	827	2 709	1 796	1 760	1 447	1 173	2 463	2 869
Hodnota v Kč/t	10 947	15 052	11 548	13 296	13 168	14 113	16 186	15 309

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Poznámka: ¹⁾ dovoz lněného semene od ledna do listopadu

Dovoz lněného semene do České republiky celkem a deklarovaná dovozní hodnota emene, kromě osiva, za marketingový rok

Marketing. rok	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15 ¹⁾
Množství v t	1 729	2 170	1 936	2 154	1 623	1 460	2 794	1 539
Hodnota v Kč/t	13 687	14 946	11 735	10 088	8 931	16 776	15 503	14 640

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Poznámka: ¹⁾ dovoz lněného semene za červenec až listopad 2014

Vývoz lněného semene z České republiky celkem a deklarovaná vývozní hodnota semene, kromě osiva, za kalendářní rok

Kalendářní rok	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014 ¹⁾
Množství v t	3 641	949	1 797	1 546	3 053	3 290	4 013	2 962
Hodnota v Kč/t	7 995	16 412	8 267	13 236	14 552	15 349	16 851	15 567

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Poznámka: ¹⁾ vývoz lněného semene od ledna do listopadu

Vývoz lněného semene z České republiky celkem a deklarovaná vývozní hodnota semene, kromě osiva, za marketingový rok

Marketing. rok	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15 ¹⁾
Množství v t	1 622	1 075	1 997	1 577	4 230	1 926	4 206	1 899
Hodnota v Kč/t	12 682	7 059	12 025	14 880	13 577	20 785	16 735	13 639

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Poznámka: ¹⁾ vývoz lněného semene za červenec až listopad 2014

Bilance výroby a užití lněného semene (včetně osiva)

Ukazatel	MJ.	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15 ¹⁾
Produkce	t	1 742	1 405	4 291	3 928	3 433	2 402	2 066	2 157
Dovoz	t	1 800	2 181	1 984	2 228	1 629	1 491	2 794	3 300
Celková nabídka	t	6 058	4 194	6 363	6 275	5 820	3 951	5 341	5 598
Domácí užití celkem ²⁾	t	3 500	2 800	3 500	3 500	1 000	1 500	900	1 200
Vývoz	t	1 950	1 306	2 744	2 017	4 762	1 970	4 300	4 200
Konečná zásoba	t	608	88	119	758	58	481	141	198

Pramen: ČSÚ, MZe ČR

Poznámka: 1) predikce MZe ČR

2) kvalifikovaný odhad MZe ČR

Len olejný patří k významným kulturním plodinám, které mají v našem zemědělství své oprávněné místo. Velikost osevní plochy meziročně kolísá především v závislosti na ceně lněného semene ve vztahu k cenám ostatních zemědělských plodin. Vedle samotného lněného semene, které je hlavním a také převážně jediným produktem pěstování lnu olejného, vzniká i poměrně velký objem biomasy. Odpadní lněný stonek je pro textilní využití nevhodný. Podstatou odpadního stonku jsou však stále celulózová vlákna, která by mohla být využita mnoha jinými způsoby v různých technických aplikacích. Tím by se výrazně zlepšila ekonomika a rentabilita pěstování lnu olejného.

SÓJA LUŠTINATÁ

Sója se využívá v potravinářství a krmivářství. Pro lidskou výživu se ze sójových bobů vyrábí olej, kterého obsahují až 22 %, sójová mouka, sójové mléko, sójový sýr tofu, sójové maso, omáčka a koření. V krmivářství se využívají drcené sójové boby, ale častěji se uplatňují odpadní suroviny z tukového průmyslu, pokrutiny a extrahované šroty. Drcené neodtučené boby se využívají hlavně v krmných dávkách vysokoprodukčních dojnic, protože výrazně zvyšují energetickou hodnotu dávky. Pokrutiny a extrahované šroty se využívají jako zdroj bílkovin v krmných směsích pro všechna hospodářská zvířata a částečně se jimi nahrazují živočišná krmiva i v některých kompletních krmivech pro masožravce. Sója je i plodinou urychlující rekultivaci půdy důsledkem symbiózy s hlízkovými bakteriemi, které poutají vzdušný dusík a poskytují jej plodině.

Osevní a sklizňové plochy, hektarové výnosy a produkce sóji v České republice

Marketingový rok	Osevní plocha ha	Sklizňová plocha ha	Výnos t/ha	Produkce celkem t
1990/91	3 727	3 727	1,72	6 727
1998/99	266	261	1,25	327
1999/00	397	143	1,53	219
2000/01	1 916	1 884	1,25	2 348
2001/02	2 743	2 706	1,59	4 301
2002/03	3 002	3 002	2,13	6 391
2003/04	7 696	7 698	1,55	11 918
2004/05	9 006	9 007	1,43	12 910
2005/06	9 276	9 275	2,04	18 893
2006/07	9 641	9 640	1,85	17 847
2007/08	7 525	7 523	1,75	13 175
2008/09	4 339	4 339	2,17	9 419
2009/10	6 046	6 046	2,26	13 641
2010/11	9 472	9 472	1,70	16 135
2011/12	7 584	7 584	2,36	17 934
2012/13	5 742	5 742	2,29	13 149
2013/14	6 507	6 507	2,07	13 471
2014/15 ¹⁾	7 242	7 242	2,35	17 053

Pramen: ČSÚ

Poznámka: ¹⁾ odhad ČSÚ, září 2014

Dalo by se očekávat, že při letošním brzkém začátku vegetace bude i začátek sklizně v časnějším termínu než obvykle. Teplý průběh měsíce srpna a začátek září ještě naznačoval předpoklad brzké sklizně. Avšak několik deštivých dní v polovině září a hlavně neustálý přísun drobných srážek způsobily posun sklizně až na říjen. V tento pozdní termín, kdy už je málo slunečního svitu, dlouhou část dne je poměrně vysoká vzdušná vlhkost, nedocházelo již k tak intenzivnímu vysychání bobů. Výsledná sklizňová vlhkost se pohybovala v rozmezí 14 – 18 %. S takto vysokou vlhkostí bylo nutno se poměrně rychle vypořádat sušením. V konečném důsledku tato vysoká vlhkost negativně ovlivnila kvalitu produkce – především vzhled bobů.

Zahraniční obchod ČR se sójovými boby

Nejvýznamnějšími obchodními partnery České republiky při dovozu sójových bobů jsou dlouhodobě Německo, Nizozemsko, Slovensko, Belgie, Rakousko a Ukrajina. Při vývozu Německo, Slovensko, Rakousko, Itálie a Polsko. Vývoz sójových bobů je z České republiky zanedbatelný.

Dovoz sójových bobů do České republiky celkem a deklarovaná dovozní hodnota, kromě osiva, za kalendářní rok

Kalendářní rok	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014 ¹⁾
Množství v t	34 166	35 786	24 326	23 648	29 727	28 767	36 901	32 317
Hodnota Kč/t	7 074	8 572	8 976	8 333	8 617	9 285	11 520	11 297

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Poznámka: ¹⁾ dovoz sójových bobů od ledna do listopadu

Dovoz sójových bobů do České republiky celkem a deklarovaná dovozní hodnota, kromě osiva, za marketingový rok

Marketing. rok	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15 ¹⁾
Množství v t	34 307	32 559	22 831	26 965	28 285	36 628	34 296	14 087
Hodnota Kč/t	8 206	8 664	8 608	8 506	8 609	10 683	11 496	11 178

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Poznámka: ¹⁾ dovoz za červenec až listopad 2014

Vývoz sójových bobů z České republiky celkem a deklarovaná vývozní hodnota, kromě osiva, za kalendářní rok

Kalendářní rok	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014 ¹⁾
Množství v t	713	336	494	622	2 111	5 936	1 707	5 498
Hodnota Kč/t	8 098	11 693	10 235	9 325	9 454	10 967	13 442	12 993

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Poznámka: ¹⁾ vývoz sójových bobů od ledna do listopadu

Vývoz sójových bobů z České republiky celkem a deklarovaná vývozní hodnota, kromě osiva, za marketingový rok

Marketing. rok	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15 ¹⁾
Množství v t	480	307	432	1 657	4 178	3 207	5 476	1 266
Hodnota Kč/t	9 814	11 989	10 221	9 354	9 669	12 505	13 403	11 660

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Poznámka: ¹⁾ vývoz za červenec až listopad 2014

Cena sóji je určována především zámořskými trendy nabídky a poptávky, a rovněž odhady sklizně a bilancí zásob a spotřeby. Vzhledem k letošním velmi optimistickým odhadům sklizně sóji na jižní polokouli poklesla světová cena sójových bobů na cca 400 USD/t. Avšak v Evropě se cena, v přepočtu dle aktuálního kurzu, drží mírně vyšší. Ceny sójových bobů ČSÚ nepublikuje.

Mezi největší omyly při pěstování sóji patří mýtus, že pro nenáročnou plodinu, jakou sója je, není třeba zvláštní pozornosti. Naopak, sója vyžaduje určitou technologickou kázeň pěstování. Rovněž výběr správné odrůdy vhodné do určité lokality není dobré podceňovat. Dalším častým problémem je nesprávná volba herbicidu, popř. jejich kombinace, vzhledem k typu půdy a ke srážkám. Při sklizni je třeba dbát na správné nastavení sklízecí mlátičky.

Pěstování sóji si doposud v České republice nenašlo zastoupení odpovídající jejímu významu a sójové boby jsou využívány hlavně v krmivářském průmyslu. Zlepšující se technické vybavení pro zpracování sóji u producentů krmných směsí umožňuje zpracování sójových bobů z domácí produkce a tím i zlevnění výroby krmiv.

ZPRACOVATELSKÝ PRŮMYSL OLEJNIN

Podle údajů USDA se od marketingového roku 1993/94 (229,1 mil. t) do roku 2013/14, tj. během 21 let, zvýšila světová produkce hlavních druhů olejnin o 120 % na 505,6 mil. t a světová spotřeba rostlinných olejů vzrostla o 160 % na 165,4 mil. t. Za stejné období se podle stejného zdroje zvýšila globální spotřeba pokrutin a šrotů olejnin o 111 % na 275,1 mil. t. Dlouhodobě pokračující růst světové spotřeby rostlinných olejů k lidské výživě i k technickým účelům a při užití pokrutin a šrotů olejnin ve výživě hospodářských zvířat působí další globální koncentraci a intenzifikaci pěstování a zpracování olejnin.

Celosvětový vývoj produkce a spotřeby olejnin, rostlinných olejů, pokrutin a šrotů olejnin

Globální ukazatele	MJ.	1993/94	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14 ¹⁾	2014/15 ²⁾
Celková sklizňová plocha olejnin	mil. ha	116,30	236,16	244,76	248,48	255,25	258,77	264,76
Celková produkce olejnin	mil. t	229,10	447,70	460,97	446,79	474,90	505,59	530,72
Celková produkce rostlinných olejů	mil. t	63,50	141,39	148,98	156,95	160,59	169,56	176,44
Celková spotřeba rostlinných olejů	mil. t	63,70	138,62	145,25	151,44	157,00	165,35	172,95
Konečná zásoba rostlinných olejů	mil. t	6,00	13,90	14,91	17,34	17,04	17,35	17,76
Celková produkce šrotů olejnin	mil. t	131,50	243,60	257,51	267,14	268,54	280,22	291,52
Celková spotřeba šrotů olejnin	mil. t	130,60	238,90	252,13	262,95	264,57	275,12	286,50
Konečná zásoba šrotů olejnin	mil. t	6,00	8,52	10,93	12,41	10,98	12,44	12,96

Pramen: Oilseeds: World Markets and Trade, USDA prosinec 2014

Poznámka: ¹⁾ předběžné údaje

²⁾ kvalifikovaný odhad z prosince 2014

Zvyšující se světová spotřeba olejů se projevila nejvíce u palmového oleje a v marketingovém roce 2013/14 jeho spotřeba ve světě stoupla na 56,5 mil. t. Za posledních 16 let je to zvýšení o 232 %. Následuje olej sójový, jehož spotřeba v roce 2013/14 ve světě byla 45,1 mil. t a od roku 1997/98 se zvýšila o 103 %. Řepkového oleje bylo spotřebováno 25,3 mil. t, což je o 130 % více než v roce 1997/98. Pro rok 2014/15 se předpokládá spotřeba oleje palmového ve výši 60,6 mil. t, oleje sójového 46,5 mil. t a oleje řepkového 26,56 mil. t.

Vývoj světové spotřeby hlavních druhů rostlinných olejů

Ukazatel	1997/98		2011/12		2012/13		2013/14 ¹⁾		2014/15 ²⁾	
	mil. t	%	mil. t	%	mil. t	%	mil. t	%	mil. t	%
Palmový olej	17,03	23,0	49,82	32,9	54,49	34,7	56,52	34,2	60,55	35,0
Sójový olej	22,26	30,1	42,03	27,8	42,38	27,0	45,11	27,3	46,53	26,9
Řepkový olej	11,03	14,9	23,66	15,6	23,69	15,1	25,33	15,3	26,56	15,4
Slunečnicový olej	8,27	11,2	13,14	8,7	13,3	8,5	14,88	9,0	15,26	8,8
Kokosový olej	3,11	4,2	3,53	2,3	3,77	2,4	3,58	2,2	3,55	2,1
Ostatní oleje	12,23	16,5	19,26	12,7	19,37	12,3	19,93	12,1	20,5	11,9
Celkem	73,93	100	151,44	100	157,00	100	165,35	100	172,95	100

Pramen: Oilseeds: World Markets and Trade, USDA, prosinec 2014

Poznámka: ¹⁾ předběžné údaje

²⁾ kvalifikovaný odhad z prosince 2014

Využití a zpracování olejnin v ČR

Způsob využití řepky se za poslední desetiletí výrazně změnil. Významně stouplou zpracování řepkového semena k produkci biopaliva, čímž je procento spotřeby pro potravinářské použití nižší než v minulosti, kdy většina řepkového semene směřovala k potravinářským či krmným účelům. Produkce 1,5 tis. t řepkové bionafty z roku 1992 stoupla na 200 tis. t v roce 2011. Nyní je zaznamenán spíše pokles této produkce. V roce 2013 bylo vyrobeno 181 tis. t FAME. Výrazně se změnily též poměry v dovozu a vývozu rostlinných olejů a tuků. Jejich vysoké dovozy jsou převážně ve formě základního zpracování nebo již finálních výrobků. Domácí tukové závody hledají pro větší část své produkce odbytné na zahraničních trzích. Celkovou statistickou hodnotu a saldo tohoto obchodu s olejninami a jejich produkty uvádí následující tabulka.

Statistická hodnota zahraničního obchodu ČR s olejninami a jejich produkty (v mil. Kč)

Ukazatel	2010/11		2011/12		2012/13		2013/14	
	Dovoz	Vývoz	Dovoz	Vývoz	Dovoz	Vývoz	Dovoz	Vývoz
Olejniný (KN 1201 – 1208)	2 165,6	3 549,5	2 654,2	5 373,8	4 515,3	6 809,4	3 177,1	7 268,1
z toho semeno řepky	1 259,8	2 186,8	1 426,9	3 525,6	2 994,0	4 575,0	1 012,7	5 159,9
semeno máku	118,5	752,2	109,8	835,9	161,6	819,7	307,6	1 225,5
Rostlinné oleje (KN 1507 – 1515)	3 117,1	3 692,2	3 980,3	6 431,4	3 576,3	8 609,0	5 593,3	9 274,4
z toho řepkové oleje	843,6	2 619,3	1 298,0	5 979,2	1 117,0	7 850,2	3 083,0	7 828,4
sójové oleje	270,2	45,3	413,6	32,6	202,3	5,7	209,2	42,8
palmové oleje	433,5	7,6	470,7	7,7	459,6	10,9	441,8	11,6
Margaríny (KN 1517)	1 611,8	184,8	1 747,5	183,7	1 806,1	159,0	1 785,6	136,0
Šroty a pokrutiny olejnin (SITC 0813)	3 497,0	1 254,5	3 788,9	1 205,4	4 589,2	1 849,0	4 521,8	1 972,2
Hodnota celkem	10 392,2	8 681,0	12 170,9	13 194,3	14 486,9	17 426,4	20 132,1	32 918,9
Obchodní saldo	- 1 711,2		1 023,4		2 939,5		12 786,8	

Pramen: Statistika zahraničního obchodu, ČSÚ

V marketingovém roce 2013/14 patřil zvýšený vývoz řepkových olejů a šrotů k významným příjmům agrárního obchodu. To umožnila vyšší domácí produkce olejnin a trvalá poptávka na mezinárodním trhu olejnin a jejich produktů.

U extrahovaných šrotů a pokrutin po zpracování olejnin pokračuje trend vysokých dovozů sójových extrahovaných šrotů a rostoucích vývozu řepkových šrotů a pokrutin.

Spotřeba a ceny rostlinných olejů a tuků v ČR

Podle údajů ČSÚ o průměrné spotřebě jedlých rostlinných olejů činí jejich aktuální roční spotřeba v ČR zhruba 100 tis. t. Vyšší poptávka po řepkovém oleji k technickému užití a preference spotřebitelů podle ceny produktů změnila dřívější poměry v prodeji olejů. Vyšší ceny semene řepky zvyšují ceny řepkových olejů. Podle aktuálních průzkumů trhu se snížil podíl dříve dominantního (až 70% podíl) řepkového oleje ve prospěch sójových, slunečnicových a směsných olejů (s podílem sójových olejů). Postupně se na trhu prosazují vedle těchto olejů další oleje, zejména levnější palmový, v menší míře také kukuřičný, arašídový, semínkové a jiné speciální oleje. Aktuálně se též snižují prodeje margarínů.

Průměrná spotřeba jedlých rostlinných olejů a tuků v ČR (v kg/obyv. za rok)

Rok	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
JROT*	16,0	16,1	16,5	16,3	16,0	15,9	16,3	16,3	16,4	16,9
z toho JRO**	9,0	9,3	9,4	9,4	9,4	9,5	9,6	9,7	9,7	9,9
Máslo	4,6	4,8	4,4	4,2	4,7	5,0	4,9	5,0	5,2	5,1
Sádlo	4,7	4,9	4,7	4,7	4,7	4,5	4,7	4,8	4,7	4,5

Pramen: ČSÚ

Poznámka: * Jedlé rostlinné oleje a tuky

** Jedlé rostlinné oleje

Ceny průmyslových výrobců řepkových olejů v Kč/t

Marketing. rok	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.
Řepkový olej surový												
2001/02	16 613	16 830	16 930	16 930	16 930	16 930	17 313	17 313	17 313	17 213	17 147	17 147
2002/03	17 147	17 047	16 713	16 913	17 180	17 180	17 480	17 813	17 813	17 813	17 813	17 813
2003/04	17 813	18 233	18 237	18 345	18 510	18 540	18 840	18 865	19 246	19 353	19 702	19 603
2004/05	19 603	18 270	17 095	17 502	17 509	17 041	16 341	16 290	16 242	16 024	16 033	15 719
2005/06	15 860	15 653	15 531	15 597	15 633	15 806	15 918	18 077	18 082	18 212	18 307	18 339
2006/07	18 391	18 429	18 600	18 543	18 639	18 604	18 653	18 550	18 527	18 321	17 808	17 860
2007/08	18 070	18 146	18 348	19 099	20 240	21 518	21 534	23 066	23 129	23 129	23 129	23 416
2008/09	23 416	23 154	23 294	23 493	22 592	21 665	20 716	19 016	19 279	19 226	18 946	18 916
2009/10	18 920	18 807	18 731	18 809	18 840	18 871	18 904	18 942	18 828	18 810	18 897	18 863
2010/11	18 861	19 043	19 313	19 582	19 834	23 135	25 195	25 336	25 008	25 372	24 661	24 630
2011/12	25 036	24 033	24 701	24 908	24 996	25 293	25 078	24 902	26 553	24 589	25 328	24 816
2012/13	24 842	25 017	24 432	27 149	27 195	24 357	24 105	24 119	23 995	23 950	23 967	23 743
2013/14	23 829	21 758	21 393	21 150	20 884	21 326	20 903	20 646	20 298	20 079	20 312	20 694
2014/15	19 646	19 996	19 810	19 250	19 015							

Pramen: ČSÚ

Zahraniční obchod České republiky s rostlinnými oleji a tuky

Dovoz hlavních rostlinných olejů v t, za kalendářní rok

Skupina olejů:	2009	2010	2011	2012	2013	2014 ¹⁾
Řepkový	86 826,3	52 161,3	45 948,3	48 559,7	103 790,9	138 637,8
Slunečnicový ²⁾	36 369,3	34 488,1	41 818,1	50 527,8	42 805,6	40 445,3
Sójový	24 542,8	8 823,8	18 754,9	9 442,1	7 807,5	8 618,8
Palmový	16 430,1	19 336,9	18 721,1	18 251,5	19 201,5	16 543,5
Kokosový	1 624,9	2 114,8	1 766,3	2 151,0	2 518,9	2 457,2
Lněný	419,8	438,4	798,4	689,0	458,5	862,3
Olivový ³⁾	6 214,0	6 607,2	6 802,1	5 619,2	6 047,5	8 371,0
Ostatní ⁴⁾	6 383,2	2 881,5	1 615,6	1 626,8	957,6	1 412,1
Oleje celkem	178 810,4	126 852,0	136 224,8	136 867,1	183 588,0	217 348,0

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Poznámka:¹⁾ dovoz hlavních rostlinných olejů od ledna do listopadu

²⁾ zahrnuje olej slunečnicový, světlicový a bavlníkový a jejich frakce

³⁾ zahrnuje olivový olej, frakce a směsi získané výhradně z oliv

⁴⁾ zahrnuje olej arašídový, kukuřičný, ricinový, sezamový a jiné rostlinné tuky a oleje a jejich frakce

Dovoz hlavních rostlinných olejů v t, za marketingový rok

Skupina olejů:	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15 ¹⁾
Řepkový	79 221,1	38 138,8	53 344,9	49 901,5	146 655,0	64 456,9
Slunečnicový ²⁾	40 299,3	37 403,5	51 353,9	42 593,0	40 095,9	21 687,0
Sójový	13 714,4	11 844,2	17 251,5	7 345,6	9 526,3	3 092,8
Palmový	16 515,5	21 127,8	18 155,5	18 542,7	18 535,4	7 514,5
Kokosový	1 895,7	2 160,6	1 742,6	2 335,7	2 585,9	872,5
Lněný	375,7	718,8	693,7	503,2	591,3	529,0
Olivový ³⁾	6 844,1	6 253,3	6 358,4	5 431,2	7 011,9	4 236,0
Ostatní ⁴⁾	6 521,7	1 832,5	1 671,2	1 340,5	1 597,1	641,8
Oleje celkem	165 387,5	119 479,5	150 571,7	127 993,4	226 598,8	103 030,5

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Poznámka:¹⁾ dovoz hlavních rostlinných olejů od července do listopadu 2014

²⁾ zahrnuje olej slunečnicový, světlicový a bavlníkový a jejich frakce

³⁾ zahrnuje olivový olej, frakce a směsi získané výhradně z oliv

⁴⁾ zahrnuje olej arašídový, kukuřičný, ricinový, sezamový a jiné rostlinné tuky a oleje a jejich frakce

Vývoz hlavních rostlinných olejů v t, za kalendářní rok

Skupina olejů:	2009	2010	2011	2012	2013	2014 ¹⁾
Řepkový	65 668,6	204 351,9	156 779,0	330 984,7	325 829,6	351 062,5
Slunečnicový ²⁾	9 608,1	3 717,5	3 879,6	15 798,4	29 410,1	46 897,1
Sójový	205,5	1 815,2	1 309,9	202,5	202,2	2 189,5
Palmový	294,7	166,1	308,2	214,0	432,7	340,1
Kokosový	125,2	248,8	227,9	138,5	165,2	186,8
Lněný	40,3	231,1	125,3	5,3	5,9	7,3
Olivový ³⁾	1 588,8	1 256,6	706,5	433,8	1 441,1	1 118,7
Ostatní ⁴⁾	964,7	137,9	80,2	1 018,7	4 690,1	1 630,8
Oleje celkem	78 495,9	211 925,1	163 416,6	348 795,9	362 176,9	403 432,8

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Poznámka:¹⁾ vývoz hlavních rostlinných olejů od ledna do listopadu

²⁾ zahrnuje olej slunečnicový, světlicový a bavlníkový a jejich frakce

³⁾ zahrnuje olivový olej, frakce a směsi získané výhradně z oliv

⁴⁾ zahrnuje olej arašídový, kukuřičný, ricinový, sezamový a jiné rostlinné tuky a oleje a jejich frakce

Vývoz hlavních rostlinných olejů v t, za marketingový rok

Skupina olejů:	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15 ¹⁾
Řepkový	157 965,1	148 744,7	250 147,9	324 853,4	368 738,3	154 912,7
Slunečnicový ²⁾	7 913,5	3 531,2	10 015,8	21 139,8	46 968,8	16 178,6
Sójový	100,0	1 898,3	1 249,3	208,9	2 115,4	174,4
Palmový	198,0	261,9	228,8	372,5	373,6	153,2
Kokosový	256,4	256,5	124,3	154,4	202,2	66,8
Lněný	34,2	326,6	27,4	5,3	7,6	3,8
Olivový ³⁾	1 451,3	956,2	529,6	500,0	1 281,4	555,0
Ostatní ⁴⁾	529,2	76,9	431,1	2 813,6	2 501,1	1 350,7
Oleje celkem	168 447,7	156 052,3	262 754,2	347 234,3	422 188,4	173 395,2

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Poznámka:¹⁾ vývoz hlavních rostlinných olejů od července do listopadu 2014

²⁾ zahrnuje olej slunečnicový, světlicový a bavlníkový a jejich frakce

³⁾ zahrnuje olivový olej, frakce a směsi získané výhradně z oliv

⁴⁾ zahrnuje olej arašídový, kukuřičný, ricinový, sezamový a jiné rostlinné tuky a oleje a jejich frakce

Dovoz a vývoz margarínů v t, za kalendářní rok

Kalendářní rok	2009	2010	2011	2012	2013	2014 ¹⁾
Dovoz	26 546	48 331	47 406	49 254	49 583	40 420
Vývoz	32 276	8 096	2 151	3 301	3 084	3 223

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Poznámka: ¹⁾ dovoz a vývoz margarínů od ledna do listopadu

Dovoz a vývoz margarínů v t, za marketingový rok

Marketingový rok	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15 ¹⁾
Dovoz	36 667	50 219	47 822	48 387	47 172	21 500
Vývoz	25 173	3 405	2 964	2 511	3 846	1 359

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Poznámka: ¹⁾ dovoz a vývoz margarínů od července do listopadu 2014

Pokrutiny a extrahované šroty

Odhad produkce pokrutin a extrahovaných šrotů v České republice v tis. t

Kalendářní rok	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Pokrutiny a jiné pevné odpady po extrahování rostlinných olejů	425	385	400	415	420	425	539	645

Pramen: kvalifikovaný odhad MZe ČR

Zahraniční obchod s extrahovanými šroty a pokrutinami

Dovoz pokrutin a extrahovaných šrotů do České republiky v t, za kalendářní rok

Pokrutiny a extrahované šroty:	2009	2010	2011	2012	2013	2014 ¹⁾
Sójové	456 746	467 688	454 372	418 983	394 154	327 725
Řepkové	33 552	23 693	28 232	36 992	49 101	43 026
Slunečnicové	14 729	10 132	13 780	17 027	17 382	16 513
Lněné	240	241	192	150	216	189
Ostatní	4 134	2 841	7 745	3 334	3 522	6 390
Celkem	509 401	504 595	504 321	476 486	464 375	393 843

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Poznámka: ¹⁾ dovoz pokrutin a extrahovaných šrotů od ledna do listopadu

Dovoz pokrutin a extrahovaných šrotů do České republiky v t, za marketingový rok

Pokrutiny a extrahované šroty:	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15 ¹⁾
Sójové	468 375	457 653	449 218	390 114	372 986	165 389
Řepkové	26 162	21 693	38 851	40 965	48 763	20 055
Slunečnicové	11 989	7 753	18 928	15 297	19 455	7 104
Lněné	241	217	157	210	213	72
Ostatní	3 436	5 196	6 095	3 568	6 422	2 064
Celkem	510 203	492 512	513 249	450 154	447 839	194 684

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Poznámka: ¹⁾ dovoz pokrutin a extrahovaných šrotů od července do listopadu 2014

Vývoz pokrutin a extrahovaných šrotů z České republiky v t, za kalendářní rok

Pokrutiny a extrahované šroty:	2009	2010	2011	2012	2013	2014¹⁾
Sójové	1 125	2 236	7 564	20 113	19 780	11 874
Řepkové	178 249	318 206	193 891	199 899	248 464	213 688
Slunečnicové	8 203	2 732	10 691	31 088	25 073	29 089
Lněné	-	-	-	-	-	-
Ostatní	2 350	18 378	14 044	3 671	4 374	14 413
Celkem	189 927	341 552	226 190	254 771	297 691	269 064

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Poznámka: ¹⁾ vývoz pokrutin a extrahovaných šrotů od ledna do listopadu

Vývoz pokrutin a extrahovaných šrotů z České republiky v t, za marketingový rok

Pokrutiny a extrahované šroty:	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15¹⁾
Sójové	1 803	1 894	18 650	16 555	18 685	4 481
Řepkové	281 045	275 391	190 877	220 824	251 239	96 558
Slunečnicové	2 253	7 297	25 950	20 705	32 616	10 876
Lněné	-	-	-	-	-	-
Ostatní	6 214	19 190	10 201	3 929	5 479	11 142
Celkem	291 315	303 772	245 678	262 013	308 019	123 057

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Poznámka: ¹⁾ vývoz pokrutin a extrahovaných šrotů od července do listopadu 2014

NEPOTRAVINÁŘSKÉ UŽITÍ OLEJNIN

Evropská Unie v roce 2008 zavedla kritéria udržitelnosti biopaliv. Tato kritéria udržitelnosti mají zaručit, že budou v praxi využívána paliva, která mají prokazatelně kladný vliv na životní prostředí. Zajišťují, aby při výrobě biopaliv nebylo vyprodukováno více skleníkových plynů, než kolik jich bude ušetřeno při jejich spotřebě, a aby surovina pro výrobu biopaliv byla vypěstována udržitelným způsobem.

Téma biopaliv je v současné době velice diskutováno. Podle údajů, které shromažďuje Evropská unie, mohou biopaliva škodit více než pohonné hmoty bez přídavku biosložky. Momentálně se nastavuje systém tak, aby produkce biopaliv nepoškozovala životní prostředí. Energie z obnovitelných zdrojů bude stále hůře dosažitelná udržitelným způsobem a bude stále naléhavější celkové snížení spotřeby energie, pokud celková poptávka po energii v dopravě i nadále poroste. Kromě toho výroba biopaliv z potravinářských plodin přispívá ke kolísání cen potravin a může mít značné negativní dopady na zajišťování potravin. V zájmu řešení této situace je navíc nezbytné podporovat výzkum a vývoj v nových odvětvích zaměřených na moderní biopaliva, která nekonkurují potravinářským plodinám a je nutné nadále zkoumat vlivy různých druhů plodin na přímé i nepřímé změny ve využívání půdy.

Evropská směrnice 2009/28/ES ukládá členským státům, aby zajistily, aby podíl energie z obnovitelných zdrojů ve všech druzích dopravy v roce 2020 činil alespoň 10 % jejich konečné spotřeby energie. Dále aby podíl energie z obnovitelných zdrojů na hrubé konečné spotřebě činil 20 % v EU a 13 % v ČR v roce 2020. Přistoupilo se tedy k přimíchávání biopaliv.

Nový návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se mění směrnice 2009/28/ES o podpoře využívání energie z obnovitelných zdrojů a směrnice 98/70/ES o jakosti benzínu a motorové nafty, ve znění 2009/30/ES udává, že podíl energie z biopaliv vyráběných z obilovin a jiných plodin bohatých na škrob a cukr, olejnin a jiných energetických plodin pěstovaných na půdě v roce 2020 nesmí být vyšší než 7 % konečné spotřeby energie v dopravě. Dále podíl energie z moderních biopaliv musí být v roce 2020 nejméně 1 % konečné spotřeby energie v dopravě. Tato moderní biopaliva jsou rozdělena podle vstupních surovin do tří kategorií podle velikosti energetického příspěvku k 1% cíli. Vstupními surovinami jsou biologicky rozložitelné odpady a zbytky (kromě odpadu podléhajícímu třídění), sláma, čistírenský kal, plevy, kůra, větve, aj. Dále použitý kuchyňský olej a živočišné tuky nevhodné pro lidskou spotřebu. Třetí kategorii tvoří autotrofní řasy, obnovitelná kapalná a plynná paliva nebiologického původu, uhlík zachycovaný a využitý pro účely dopravy a bakterie. Na jednání Evropského parlamentu dne 12. 12. 2013 nenašly členské země shodu v otázce omezení výroby konvenčních biopaliv a podpory přechodu k využívání moderních biopaliv podle litevského návrhu, který ČR podpořila. Konečné rozhodnutí tedy dále spočívá na Evropském parlamentu zvoleném v květnu 2014.

Kritéria udržitelnosti biopaliv jsou v České republice stanovena nařízením vlády č. 351/2012 podle zákona č. 201/2012 Sb., o ochraně ovzduší. Zákon ukládá povinnost nízkoprocenního přimíchávání biopaliv ve výši 4,1 % obj. do benzínu, 6,0 % obj. do motorové nafty s možností převodu nadlimitního množství do plnění v následujícím kalendářním roce nejvýše 0,2 %. Nařízením vláda stanovuje kritéria udržitelnosti biopaliv, náležitosti certifikátů, prohlášení pěstitelů biomasy, požadavky na systém kvality a náležitosti dokumentace pěstitelů biomasy.

Domácí produkce, dovoz, vývoz a hrubá spotřeba FAME v ČR v roce 2013 v t

Měsíc	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	Součet
Domácí produkce	10 835	10 347	11 999	10 111	20 886	11 570	15 662	18 369	19 409	18 213	17 008	17 285	181 694
Dovoz	8 673	6 591	5 477	8 111	4 077	8 581	7 320	7 383	7 753	5 599	8 089	7 900	85 551
Vývoz	3 543	3 185	5 201	2 726	2 325	1 167	3 170	2 646	3 065	4 707	6 397	5 086	43 216
Hrubá spotřeba	17 841	16 796	12 194	14 250	23 269	19 027	19 627	23 710	24 017	17 871	19 906	19 576	228 084

Pramen: Ministerstvo průmyslu a obchodu

Domácí produkce, dovoz, vývoz a hrubá spotřeba FAME v ČR v t

Rok	2009	2010	2011	2012	2013	2014 ¹⁾
Domácí produkce	154 923	197 988	210 092	172 729	181 694	105 669
Dovoz	10 866	21 707	54 294	78 314	85 551	51 226
Vývoz	29 911	35 232	16 796	6 703	43 216	18 681
Hrubá spotřeba	135 572	184 188	245 216	242 267	228 084	136 331

Pramen: Ministerstvo průmyslu a obchodu

Poznámka: ¹⁾ od ledna do června 2014

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ

Vydalo: Ministerstvo zemědělství
Těšnov 65/17, 110 00 Praha 1
internet: www.eagri.cz
e-mail: info@mze.cz

ISBN 978-80-7434-189-2